

280244

LUCEAFĂRUL

REVISTA REGIONALEI
BĂNĂȚENE A „ASTREI“

192
1-6
54.02

TIMIȘOARA
IULIE—AUGUST 1937

ANUL III. - SERIA II.

Nr. 1-2

280244

Ne cheamă Banatul!...

Un așezământ are drept la vieță în măsura în care el a luat ființă dintr'o organică trebuință, vădită, a populației, — iar trăinicia lui e în funcție de curăția gândurilor, căldura simțămintelor și soliditatea realizărilor celor grupați într'însul cu întreg sufletul lor.

Astra Bănățeană nu este produsul unui entuziasm de o clipă, nici întruparea unui gând fugar, mai puțin satisfacerea unei mândrii deșarte de a mai făuri un comitet pe lângă cele multe în ființă. Ea își trage obârșia, dealungul atâtor zeci de ani, din sbuciume neconținute, frământări tot mai înțeșite, stăruinți tot mai năvalnice și o voință tot mai biruitoare. Hrisovul ei de temelie cuprinde tot cecece s'a încercat și s'a realizat până la generația de azi, în cuvânt, în scris și în faptă, pentru a forma o conștiință bănățeană-românească. Idealiștii purtători de slovă au aprins făclia și au ridicat-o în înălțimi ca să lumineze tuturor, — scrutătorii laboratorilor vii au eșit pe teren să pipăie pulsul gliei și al sufletului bănățean, — închinătorii științelor și artelor au atacat problemele de viață ale acestui colț de țară, — iar practicienii, mai ales aceia cărora soarta le-a dat conducere, fie și vremelnice, de mari unități administrative, au trecut la realizări în direcția arătată lor de realitățile scoase la lumină. Într-o zi, inspirată deopotrivă de sus și de geniul bun al neamului nostru, toți aceștia s'au regăsit în același gând curat, în aceleași simțăminte calde și în aceeași voință dârză de a răzbi, prin muncă fără prihană și cu osârdie, solidar, la refacerea patrimoniului specific bănățenesc, mărgăritar fără preț în patrimoniul național. Astfel, prin solidaritatea întregului Banat s'a pus piatră unghiulară la temelia Astei Bănățene, odinioară un vis numai al Bănățenilor, eri o dorință tot mai fierbinte a însăși Astei Centrale, azi un așezământ a ceea ce, cu toate drepturile de trăire și cu toate nădejtile de trăinicie. Simbolic va rămâne tabloul filmat de ochii sufletului nostru, al celor ce am fost de față la adunarea generală din 28 Februarie: un întreg șirag de generații, dela ce are mai pe ales tinerețea, până la ce a mai putut păstra în desăvârșită cinste adânce bătrânețe. Eu unul nu voiu putea uita vreodată, cum, în timp ce îmi rosteam plin de emoție discursul de luare în primire a locului de grea răspundere, un venerabil tribun al Banatului și al românismului, albit în lupte rodnice pentru neam, mă

urmăria și aproba cu sclipiri de lacrimi în ochi. Cine le-a văzut atunci pe ale mele, să afle acum izvorul lor...

Intre purtătoarele de slovă, care au tras o dără luminoasă pe ceriul cultural al Banatului, pentru a-i închea conștiința și a-i proiecta individualitatea cât mai în depărtări, pe tot întinsul țării, mai ales în domeniul literar și artistic, *Luceafărul* dlui dr. Aurel Cosma va ocupa în istoria culturală de mâine a Banatului un loc între fruntașe. După „Cele trei Crișuri” și „Familia” ale Oradiei și „Hotarul” Aradului, ca să nu trecem de granița apuseană, Banatul nu era sortit a rămâne în urmă într’o epocă de reculegere a energiilor sale creatoare. Marele merit al directorului său este în primul rând acesta, de a fi știut să înțeleagă rostul și chemarea vremii. Dar mai are un merit, tot pe atât de mare, de a fi putut grupa, timp de doi ani și jumătate, rând pe rând, o seamă de propovăduitori și creatori ai binelui și ai frumosului, deschizând larg paginile îndeosebi mânuitorilor de condeiu ai provinciei de baștină.

În clipa când s’a pus problema unei reviste de propagandă și difuziune pe seama Astei Bănățene, era prea firesc deci, ca gândul ei să se fi oprit la *Luceafărul*, nu atât pentru rădăcinile ce acesta și le-a întărit în special în solul cultural al Banatului, cât mai vârtos pentru principiul muncii solidare spre un tel comun. Și am fost plăcut surprinși, că *Luceafărul*, prin directorul său, a mărturisit cu noi într’un gând.

Astra Bănățeană având un scop hotărît și un program adaptat acestui scop, *Luceafărul* va sta cu tot dinadinsul în slujba lui: își va urma drumul de afirmare românească, tot pe atât de însuflețit, de strădalnic și de jertfelnic, ci mai metodic, așa cum i se cere unei reviste servind un așezământ de cultură. Credincios înaltei sale meniri, *Luceafărul* va fi o revistă de cultură, cu considerare în primul rând la preocupările și manifestațiile de creație bănățene.

El chiamă, azi, cu drag la muncă în coloanele sale pe toți cei ce poartă la inimă întărirea frontierei apusene și consolidarea sufletească a scumpei noastre țări, prin regenerarea patrimoniului românesc al Banatului. Nu vor lipsi, desigur, din primul șir colaboratorii și sprijinatorii de până acum ai săi.

Banatul a grăit!... De acum, toți la datorie!...

SABIN EVUȚIANU
președintele Astei Bănățene

Praznic *)

In dimineța asta, vântul duce
Din sufletul meu, cântec în zănoagă;
(Acolo-a ruginit voevodala ghioagă
Și-a putrezit strămoșul subț o cruce.)

Și s'a deschis a vremilor viroagă,
S'a luminat a veacului răscruce...
Azi drumul neamului în zări strălucie
Și inima-mi de cântec e năloagă...

E praznicul baladelor bătrâne!
— Frumsețea lor în suflet îmi rămâne
Cunună pentru visul meu dintâiu...

Pe drumul lor ne povățuim,
Din ele facem minții căpătâiu,
In duhul lor în veci de veci să fim.

GRIG. BUGARIN.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Știubei *)

Crâmpeiu de cer în fundul de izvor
Și chipul ciobăniței aplecate:
Un cap cu plete negre răsfireate,
Doi ochi sfioși, ca ochii ciutelor...

Strălîmpezimile împrumutate
Știubeiului din luciul ochilor,
Dau cerului lumina stelelor,
Văzduhului cântări nemaicântate.

Părful curge din izvor la vale
In tremurat ușor, subț firul ierbii
Și sdrângănește clopoțel de-argint.

In el se vede a legendei cale,
Apusu-adapă miorile și cerbii
Și florile sălbatice se-alint.

GRIG. BUGARIN.

*) Din volumul în pregătire: „Cântarea Munților”.

Noapte-i iară . . .

Ultimul bang într'o dungă
In largul pusteii se stânge . . .
Un fes — soare'n vârful de strungă,
Prin grâne maci — stropi de sânge.

Un stârc — pui — fără pereche
Caută'ngândurat la mine,
— Sub cer ca arama veche —
Așteptăm ce nu mai vine.

Ursitoare! noapte-i iară,
Boarea îmi atinge chica,
Cântă-un pitpalac a vară . . .
Aș vrea . . . n'aș mai vrea nimica.

ROMUL FABIAN.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Numai eu . . .

Din pustă'n mijlocul de sat
Căi lungi au sosit la sfat,
Cărțile semne le fac,
Ele nu văd, trec și tac.

Porțile dorm în jâțâni,
Pe poteci rond alb de câni.
— Unu-a fost uitat în lanț —
— Două găști-argint, în șanț —

Măgrini — clopoței de nea —
I-e dor ei, mie de ea.
— Dor adie din parfum . . .
Numai eu cu drumu'n drum.

ROMUL FABIAN.

Tiberiu Brediceanu

de Alma Cornea-Ionescu

Muzica Românească a ajuns în vremea din urmă la un nivel atât de apreciabil, încât aproape că rivalizează cu produsele muzicii occidentale. Socotind începuturile timide de acum treizeci-patruzeci de ani, avântul acesta este fără îndoială extraordinar, și el este cu atât mai îmbucurător, întrucât întreaga pleiadă a tinerilor noștri compozitori, — în fruntea cărora stă uriașa personalitate a măestrului *George Enescu*, — este azi preocupată de marea problemă a muzicii românești; creația unei *Școli Naționale*.

Fără îndoială că aceste eforturi au fost înlesnite de culegerile folkloristice ale lui *Tiberiu Brediceanu*, una dintre figurile cele mai reprezentative ale vieții noastre artistice de dincoaci de Carpați, fiul cel mai mare al ilustrului luptător, *Coriolan Brediceanu*, fost avocat și deputat în parlamentul ungar, marele român, care a înscris în anele Lugoșului, o epocă de strălucit naționalism

Tiberiu Brediceanu s'a născut în anul 1878, la *Lugoș*, — leagă-nul atâtor mari artiști. Încă din copilărie a manifestat o rară predispoziție muzicală. Primele sale încercări compozitorice datează din epoca școlarității, din clasele inferioare ale liceului, armonizând melodii românești, prinse din vioara vestitului lăutar *Iancu Iancovici*, zis *Nică Țiganul*, muzicant originar dintr'un sat din jurul Timișorii, care având un cult deosebit pentru muzica noastră populară a colindat toate satele bănățenești, pentru a culege cele mai frumoase și cele mai originale melodii țărănești.

Tiberiu Brediceanu primește primele noțiuni muzicale dela mama sa, doamna *Cornelia Brediceanu*, o bună pianistă — care ea însăși, a avut un rol conducător în viața artistică a Lugoșului de pe vremuri, — în urmă dela merituosul dirijor al Reuniunii de cântări din *Lugoș*, măestrul de cor *Czegka*, predecesorul lui *Ion Vidu*, precum și dela mătușa Domniei Sale, *Sofia Rădulescu-Vlad*, — mama poetului *Victor Vlad Dela Marina*, — o muziciană distinsă care deasemeni publicase câteva melodii culese dela lăutarii din *Lugoș*.

Atmosfera artistică, naționalismul muzical al casei *Brediceanu*, cât și mediul patriarhal al Lugoșului cu frumoase obiceiuri și tradiții moștenite dela strămoși, — e lesne de înțeles, — că trebuiau să aibă

o influență mare asupra acestui suflet hipersensibil, de artist înăscut, inspirând tânărului *Brediceanu*, o dragoste rară nu numai pentru muzica noastră populară, ci inițiindu-l și în tainele muzicii culte.

Tot în vremea aceasta, pe la anul 1888, iau ființă și primele coruri țărănești, după modelul reuniunilor de cântări dela orașe. Aceste societăți cari stăpâneau rândurile românilor, sub egida artei, formau acel scut de nepătruns al sufletelor, cari au păzit conștiința națională a poporului, în fața tendințelor de desnaționalizare tot mai stăruitoare ale stăpânirii ungurești.

Vizita lui *Muzicescu* cu corul ieșan în orașele Transilvaniei, precum și prima reprezentare a operetei „*Craiu Nou*“ a lui *Ciprian Porumbescu* la *Lugoj*, a aprins atât de mult entuziasmul tânărului *Brediceanu*, încât pentru dânsul cultivarea muzicii a devenit o trebuință sufletească, la care nu a mai putut renunța nici în anii de mai târziu, când marea luptă a vieții i-a canalizat preocupările spre alte indeletniciri, mai practice pentru necesitățile existenței; obligațiuni ce le-a avut și le are în situația sa de director al unei bănci din Ardeal.

Complectându-și studiile liceale la *Blaj*, *Brediceanu* ajunge elevul lui *Iacob Mureșianu*. Influența muzicală a acestui mare Român, a fost din cele mai binefăcătoare. Entuziasmul și pasiunea cu care acest mare precursor al muzicii românești se străduia să inițieze în crezul său artistic pe elevii săi, a avut darul de a deștepta și întări interesul tânărului discipol față de folklorul românesc, contribuind mult la formarea personalității artistice a lui *Brediceanu*.

În „*Muza Română*”, din anul 1894, își publică primele sale compozițiuni, inspirate de cântecul solului natal, atrăgând atenția curioșcătorilor de muzică. Astăzi un asemenea fapt nu ar mai putea constitui un eveniment deosebit, dar trebuie să avem în vedere că în vremea aceea când Transilvania deabia a avut doi-trei muzicieni și nici o melodie românească bine notată, apariția unor compozițiuni românești a impresionat pe toată lumea. Noi nu din cauza aceea nu am avut oameni de artă fiindcă poporul românesc ar fi fost lipsit de talent muzical, ci din cauză că spiritul de atunci al burghezimei românești nu a putut să se împace nici de cum cu ideea că vreunul din fiii săi, să se consacre carierii de artist. Dar această mentalitate mai are și o altă rațiune, și anume, că în Banat și Ardeal, pe acea vreme, nimeni nu putea trăi numai prin artă și numai pentru artă. Artistul acestor vremuri era desconsiderat, societatea bună considerându-l ca pe un om nesperios și fără căpătâi, și oricât l-ar fi lipsit pe Tiberiu Brediceanu gloria unei vieți de artist, și oricât îl chema occidentul luminat, făgăduindu-i situații strălucite, dânsul a lăsat studiul muzicii pe plan se-

cundar, urmându-și studiile juridice la Universitățile din *Budapesta*, *Bratislava*, *Viena* și *Roma*, iar după luarea doctoratului, copilul ascultător s'a reîntors la ai săi, în cetățuia istorică a Lugojului, unde glasul părinților îl chema arătându-i o altă misiune de împlinit, o misiune pe care o credeau ei mult mai importantă pentru neamul româ-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tiberiu Brediceanu

nesc — decât o situație muzicală ori cât de bună fie ea într'un centru muzical dar în țară streină.

Sbuciumul frământărilor de desrobire sufletească prin care a trecut poporul nostru, avea nevoie de contribuția tuturor fiilor săi de valoare, aici acasă, pe pământul strămoșesc. Și contribuția lui Tibe-

riu Brediceanu în viața noastră artistică și politică, a fost covârșitoare.

Ca și *Gheorghe Chiriac*, a luat și el bățul pribegiei, și cu pricepere de savant, cu o răbdare neegalată de nimeni, în zâmbetele compătimitoare ale muzicienilor, mînat numai de ideal și pasiunea muzicii românești, s'a coborât în adâncimi încă nebătătorite de nimeni, smulgând și aducând la lumină tezaurul folklorului nostru muzical, deschizând lui Drăgoi și întregii pleiade de compozitori români, drumul care va duce muzica românească spre o desăvârșită realizare. Dar Domnia-Sa nu numai a cules și a notat nestimatele perle ale sufletului românesc, ci a îmbrăcat aceste minunate melodii într'o haină artistică — adecă într'un vestmânt armonic caracteristic — pentru a putea fi gustate și apreciate pe deplin nu numai de poporul nostru, ci și de streini.

Din propria lui inițiativă, în urmă sprijinit în parte și de *Academia Română*, apoi și de *Ministerul Artelor*, a adunat numai în cursul anului 1910 vreo două sute de melodii populare din regiunea *Mureșului*, regiune care deabea peste trei ani ajunsese să fie cunoscută și exploatată, și de celebrul folklorist maghiar *Bela Bartok*, care la un moment dat îi oferise lui *Tiberiu Brediceanu* să-și publice colecțiunile împreună. Cum vedem, dar, distinsul folklorist bănățean în scurt timp mai primise aliați neprevăzuți, întâi în persoana lui *Bela Bartok*, iar în urmă — în epoca de după război, — pe *Sabin Drăgoi*, formând acești trei compozitori și relevatori ai artei românești triumviratul simbolic, cu renume indiscutabil și indestructibil, — trei astri de o măreție apoteozică, — a căror activitate, în domeniul folklorului muzical, constituie pagina de aur din istoria artistică a Țării românești. Muzica în zorile unei seninătăți eterice continuă a-și croi un drum puternic pe cărările trasate de acești uriași ai muzicii românești, prin posibilități de o varietate și valoare nebănuite de mare, iar, „*Doina*” românească se înfiripează sub aspecte mereu noi, ca o dovadă deplină a vitalității sale.

Culegerile lui *Tiberiu Brediceanu*, din anii 1921—1925, — peste opt sute de melodii, — din regiunile *Banatului*, — exploarând tezaurul muzical a aproximativ 82 sate, — au fost premiate de Societatea Compozitorilor Români, iar în anul 1925, Statul Român i-a decernat marele *Premiu Național*, în valoare de 100.000 lei, drept răsplată pentru meritele sale neegalate în domeniul folklorului românesc. În anul 1937, *Academia Română* l-a ales membru corespondent.

Rar de tot îi este dat omului să-și vadă în viață roadele muncii și strădaniilor sale, și sub acest raport, ne-am exprimat nu odată con-

vingerea că Tiberiu Brediceanu trebuie să fie un om foarte fericit, ca unul care a făcut ceva pentru arta românească ajungând la un rezultat real și de mare însemnătate pentru evoluția muzicii românești. Sămânța aruncată de dânsul a dat roadele cele mai frumoase, căci

Liorita t'

scrisă în timpul exilului său în al comunistilor Săcra (Bromat).

idealurile sale artistice, pentru care s'a luptat fără preget aproape jumătate de veac, le vede realizate. Aceasta poate drept recompensă din partea Celui de Sus, pentru suferințele din trecut, căci nu sunt tocmai prea mulți ani, de când credințele artistice ale acestui ilustru

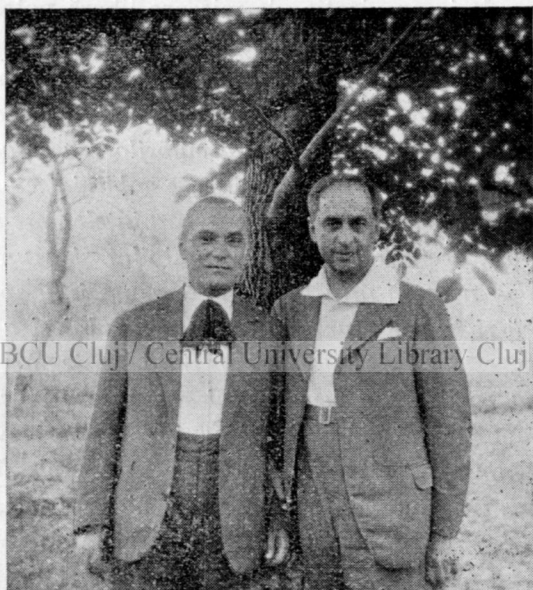
riu al neamului, au fost luate în răs, căci nimeni n'a crezut atunci în vreo muzică cultă specific românească, și iată că astăzi întreaga pleiadă de compozitori români, în frunte cu măestrul *George Enescu*, se întoarce la izvorul etern și fecund al artei populare, mândria genului rasei noastre. Tinerii noștri compozitori, potolindu-se după ce au trecut peste anii *Sturm und Drang*, încep a reveni la o simplitate mai naturală în stil și mijloace de realizare, respectând și învățămintele trecutului, căci trebuie să mărturisim că saltul prea brusc dela cimpoiul și naiul muzicii românești, de eri, „la sonoritățile ultrarafinate și muzica atonală” a tinerilor colegi, nu a fost un fenomen normal. Există aici, — recunosc azi cu toții — o lacună primejdioasă și dăunătoare culturii noastre. Și de sigur că în mijlocul unei asemenea lumi de răătăciți și perversiți, compozițiunile lui *Tiberiu Brediceanu*, la fel ca și ale neuitatului *George Dima*, cari au scris o muzică ecletică, după învățămintele primite dela înaintași, — (încercând și ei a împăca pe cât e posibil caracteristicul melosului românesc cu armonia și formele clasice), — intervin ca o binefacere.

Ce a însemnat pentru evoluția artei românești entuziasmul național al lui *Tiberiu Brediceanu*, și ce atitudine dreaptă a avut dănsul în trecutul nostru cultural, deabea acum începem s'o vedem, când dragostea și înțelegerea pentru muzica românească izvorită din muzica poporului pare să prindă din ce în ce rădăcini. În vreme ce aproape toți compozitorii români, s'au înstreinat de cântecul strămoșesc, negând melosului românesc orice posibilitate de afirmare într'un gen muzical superior, *Tiberiu Brediceanu* a fost într'o vreme singurul compozitor care a crezut în muzica românească, fiindcă — deși crescut la oraș, dar oraș pur românesc. — a înțeles din primul moment marile taine ale muzicii românești, specificul ei etnic. A înțeles că simțirea românească se manifestă într'un mod cu totul deosebit de muzica altor popoare.

Opera muzicală a lui *Tiberiu Brediceanu*, afară de valoarea ei intrinsecă, constituie un izvor autentic și nesecat de inspirație pentru compozitorii de mâine. Marele merit al acestui neobosit folklorist, — merit pe care nici unul din contemporanii săi nu-l poate egala, — constă în faptul că a salvat dela pierire sigură, peste trei mii de melodii populare autentice, culegerea notarea și sistematizarea acestora nu este un lucru atât de simplu cum și-l închipuiesc unii, dacă ne dăm seama că în afară de pregătirea tehnică, în domeniul folklorului, numai un suflet curat românesc, dotat el însuși cu putere de creator muzical, e capabil să înțeleagă și să precizeze aceste fragile flori ale sufletului popular, fără a le șterge praful

de aur, de pe petale. Culegerile lui *Tiberiu Brediceanu*, ca și ale tânărului său coleg *Sabin Drăgoi*, cât și ale celor cari vor veni, — rămân un neprețuit izvor de inspirație pentru compozitorii de mâine. Ei nu vor mai avea decât să selecționeze și să stilizeze această fantastică bogăție de elemente absolut necunoscute și originale, pentru a aduce un aport extraordinar în concertul celorlalte popoare din lume.

Eu mă indoiesc că rusul *Stravinski*, spre exemplu, care trăiește la *Paris*, sau celebrii compozitori spanioli, *Falla* sau *Turina* cari au o dat o strălucire atât de vie muzicii spaniole, creiând o școală națională ce a captivat lumea muzicală, să fie fost nevoiți a-și pierde tim-

Sabin Drăgoi și Tiberiu Brediceanu

pul cu colecționarea sistematică a materialului de folklor utilizat de dânsii. E doar o muncă enormă, o viață de om. Poate că și dânsii au cunoscut elementul etnic din studiul colecțiilor făcute de alți, de antecesorii lor căci în operele acestor compozitori nu aflăm nici o indicație despre izvorul materialului folosit fie că ei au utilizat drept teme materialul adunat de alții, fie că temele folosite ar fi fost invențiuni proprii inspirate din aceeași sursă.

Dar talentul de creiator al lui *Brediceanu*, nu s'a mulțumit cu simpla notare a melosului poporal, ci el l-a investmântat cu o haină armonică mai progresată și din cele mai caracteristice, în vederea

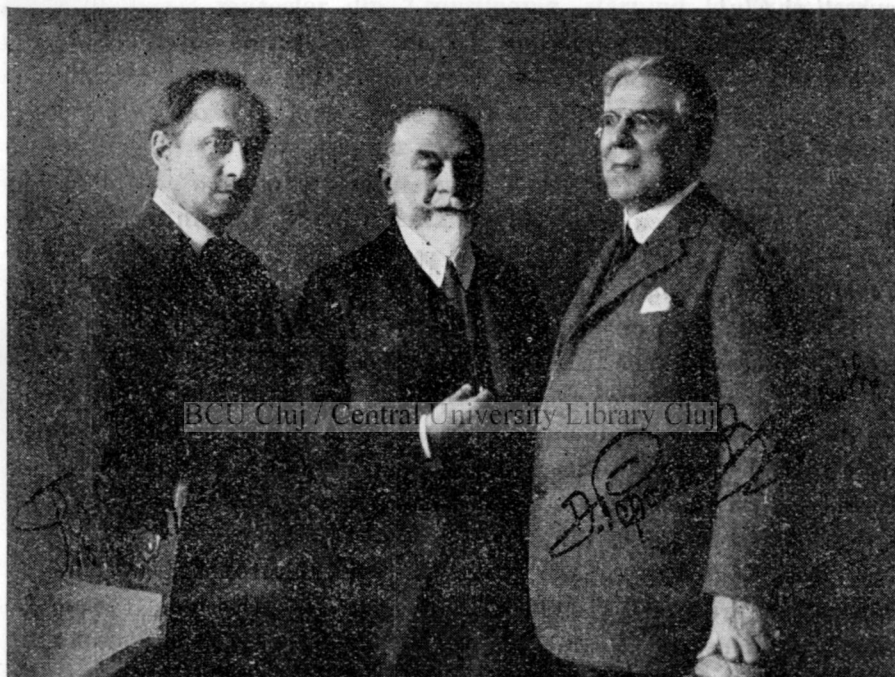
obținerii unui ansamblu autentic autohton, — făcându-l accesibil pentru salon și sala de concert. Aceste începuturi numai timpul le-a putea duce la desăvârșirea unui stil românesc. *Brediceanu*, în armonizările sale, intenționat a evitat o tehnică prea savantă și încărcată, de teama ca să nu distrugă frăgezimea naturală a melosului popular, și dacă am compara sub acest raport muzica lui *Brediceanu* cu muzica lui *George Dima*, academicianul crescut în severitatea școlilor germane, care a turnat melodia noastră națională în tiparul clasicismului german, *Brediceanu*, temperament mai meridional, a căutat să se emancipeze de rigiditatea formelor germane, atât de refractare pentru estetica muzicii românești, preferând a da compozițiilor sale un caracter de improvizație, de mișcare liberă potrivită firei muzicii românești. „*La Dima totul e mai încheșat, mai concentrat față de maniera lui Brediceanu, de a trata melodiiile cu mai multă amploare și mai rapsodic. De aici rezultă bogăția de culori incomparabile pe paleta lui Brediceanu. Acest amestec al culorilor care radiază din muzica românească, ca un parfum amețitor, e subliniat cu mult talent în armonizările acestui folklorist. Brediceanu a înțeles prea bine că acest amestec de culori, această potrivire a luminilor și a umbrelor care o găsim în întreaga noastră artă țărănească, reprezintă specificul românesc. În pictură și în sculptură, în țesătura firului și a sunetului această imbinare estetică de culori reprezintă, peste originalitatea formelor, suprema realizare a frumosului românesc*“ (dr. Beu).

Opera compozitorică a lui *Brediceanu* este foarte vastă și foarte cunoscută, căci nu este colț de țară românească unde doinele și cântecele sale să nu fie cunoscute și apreciate, nici concert, unde muzica românească să nu fie reprezentată prin lucrările acestui distins muzician.

Dintre piesele sale tipărite, cele mai cunoscute sunt cele opt volume de „*Jocuri românești pe teme populare*“. Din această colecție primele caete au fost premiate de „*Societatea pentru fond de teatru român*“, și trei *Hore* pentru pian în do-diez-minor re bemol-major și la bemol-major. Zece volume de „*Doine și cântece românești*“ și un volum de „*Colinde*“ pentru voce cu acompanyament de pian. În doinele sale plânge jalea unui neam asuprit, în jocurile sale tresaltă veselă juvenilă a românului, iar în colindele sale se exteriorizează religiozitatea profundă a sufletului românesc. Am spus că *Brediceanu*, înaintea altora a înțeles tainele artei românești, specificul ei etnic, dânsul a înțeles că muzica noastră are modalități, cadente și ritmuri proprii, un anumit mers melodic, care diferă mult de muzica occidentului, zisă muzica universală, — și dacă dânsul a scris mai mult muzică

vocală, ea se explică tocmai prin dragostea sa nemărginită față de exteriorizările muzicale ale sufletului poporan, cât și prin facultatea pe care o are vocea, de a dierenția mai ușor și mai precis decât instrumentele temperate, sferturile de ton sau portamentele atât de caracteristice pentru cântecul românesc.

Prin clasarea jocurilor și fixarea unei potrivite terminologii (nomenclaturi) a dansurilor țărănești din *Ardeal* și *Banat*, distinsul folklorist s'a afirmat ca un specialist de merit, creind o tradiție.

Tib. Brediceanu

G. Dima

D. Popovici Bayreuth

Lucrarea care l-a consacrat definitiv este „*Poemul muzical etnografic*” sau „*Ardealul, Banatul, Crișana și Maramureș în port, joc și cântare*” compusă și executată cu prilejul expoziției dela Sibiu, organizată de „*Astra*” în anul 1905. Această seară îl ridică deodată în fața întregului public românesc ca pe un minunat revelator al comorilor de artă națională. Reprezentarea ei a urmat apoi la *Budapesta* (1907), *Arad* (1909), *Viena* (1911), *Brașov* și *Timișoara* (1912), *Cluj* (1920) și, în fine, la *București* (1924), iar cu prilejul aniversării a zece ani dela *Unire*, ea a fost reprezentată în cadrul festivalurilor din capitală, în prezența *Familiei Regale*, întregind autorul această

lucrare cu dansuri din întreaga țară românească, încât ea poartă acum titlul de „România în port, joc și cântare”.

Ceva mai târziu *Brediceanu* a surprins cu o nouă lucrare „*La șezătoare*” — o icoană dela țară, pe libretul lui *Sandu Aldea*, reprezentată pentru întâiași dată în anul 1908, de „*Reuniunea română de muzică din Sibiu*, cu prilejul aniversării a 25 ani dela moartea compozitorului *Ciprian Porumbescu*, iar de atunci încoace, aproape în toate centrele mai mari ale *României*, ba chiar și în America. Din anul 1927, „*Șezătoarea*” este luată și în repertoriul operelor din *București* și *Cluj*.

Compozitorului *Brediceanu* îi datorăm și prima încercare de operă românească, „*Sara Mare*” scene lirice din ajunul Crăciunului, în trei tablouri reprezentată cu mult succes la *Opera* din *Cluj* și *București*.

În anul 1932, a terminat o nouă lucrare „*Invierea*”, pantomimă în patru tablouri, cu scenariul de *Lucian Blaga*, iar în anul 1936, *Opera Română* din *Cluj*, a surprins publicul cu o nouă lucrare a lui *Tiberiu Brediceanu*, o icoană dela țară intrun act, „*La Seceriș*” prezentată prima dată cu ocazia serbătoriri existenței de 75 ani ai „*Astrei*”, prin festivalurile dela *Blaj*.

Toate aceste lucrări au contribuit la deșteptarea interesului pentru muzica populară românească, demonstrând că este inutil să colinzi peste mări și țări, în căutarea inspirației, — (cum fac compozitorii moderni, cari își caută azi inspirația în muzica africană) — când la ei acasă au un belșug de frumusețe, în tezaurul muzical al satelor românești. Dar *Brediceanu*, a mai demonstrat că această muzică de esență populară se pretează a fi prelucrată și pentru un gen muzical superior încât îl putem socoti ca unul din inițiatorii *Scoalei Naționale Românești*. Dânsul a fost, dealtfel, unul dintre cei mai entusiaști fondatori ai *Societății Compozitorilor Români*, care îndreptându-și activitatea spre cercetarea și tipărirea muzicii noastre populare, și instituindu-se într'un organ de apărare a drepturilor autorilor români, după o activitate de mai bine de zece ani a devenit o autoritate artistică a țării, un punct central al tuturor mișcărilor noastre muzicale.

Cum vedem, dar, meritul principal al muncii săvârșite în domeniul muzicii naționale a maeștrului *Brediceanu*, se concretizează în apostolatul acestuia. El a fost acela care a inspirat compozitorilor noștri dragostea muzicii românești față de artă națională, stimulând între alții și pe compozitorul *Drăgoi*, genialul creiator al operi *Năpasta*, — (după propria sa mărturisire) — de a-și lua inspirația din cântecul țaranului român. Drept omagiu, maeștrul *Drăgoi* îi închină monu-

mentala sa lucrare „303 colinde”, tipărită de *Ministerul Instrucțiunii Publice* și premiată de *Academia română*.

Tiberiu Brediceanu nu este numai un delicat compozitor și folklorist, ci dânsul a dat admirabile dovezi de organizator în domeniul culturii românești. După unirea *Transilvaniei* cu patria mamă, în calitate de director al artelor la *Departamentul Cultelor și Instrucțiunii Publice*, al *Consiliului Dirigent Român*, a organizat și condus personal primul turneu oficial al Teatrului Național din București, în ținuturile alipite; a normalizat situația teatrelor minoritare și a luat măsuri pentru preluarea muzeelor din *Transilvania*, stăruint la *Ministerul Cultelor și Artelor* pentru înființarea unei *Direcțiuni Generale a Artelor*, pentru toată țara. În ședința din August 1919, a *Marelui Sfat Național* din Sibiu, este ales *Șef al Resortului Ocrotirilor Sociale și a Artelor în Consiliul Dirigent*, iar în toamna aceluiași an deputat al circumscripției *Bocșa Română*. Ca șef de resort întemeiază prima scenă stabilă românească de drame și comedii: *Teatrul Național din Cluj*, care își începe activitatea la 1 Decembrie 1919, iar ceva mai târziu primul așezământ de înalte studii muzicale în Transilvania, *Conservatorul de muzică și artă dramatică din Cluj*, instituție de Stat în grad academic, care a inaugurat-o la 28 Martie 1920. Acest Conservator adună în jurul lui pe marii muzicieni ai Transilvaniei, cari până la această dată trăiau împrăștiați prin străinătate, ca *Ana Voileanu*, *Popovici-Beyreuth*, *Ionel Crișan*, *Jean Bobescu*, *Robert Cionca*, *Lia Pop*, dr. *Augustin Bena*, *Martian Negrea*, încă mulți alții, câștigând în fruntea acestei instituțiuni, ca director, pe marele compozitor și dirijor *Gheorghe Dima*. Această instituție reușește se formeze în timp scurt o atmosferă muzicală acolo, unde totul era la începutul începutului, formând apoi o întregă pleiadă de artiști valoroși, dintre cari cu mândrie putem cita numele unui *Traian Grozavescu*, *Sabin Drăgoi*, *E. Dicescu*, (directoara Conservatorului din Chișinău), compozitorii *Zeno Vancea*, *Vasile Ijac*, *Agârbiceanu*, *Toduș*, *Popa* și mulți alții. În fine în 1920, învingând o mulțime de greutăți, inaugurează prima *Opera Națională de Stat din România*. Această Operă a cărei faimă a trecut granițele, a avut printre protagoniștii ei pe *Aca de Barbu*, *Florica Ciurcu*, *Silvia Tiron*, *Lia Pop*, *Lelia Popovici*, *Constantin Pavel*, *Ionel Crișan*, mult regretatul *Traian Grozavescu*, care ca elev al Conservatorului își făcea ucenicia întâi în corul operei, ca în urmă se ajunga unul dintre cei mai mari cântăreți ai lumii. Pricepător în ale artei T. Brediceanu a adus la Șefia orchestrei somități europeni ca *Egisto Tango*, (celebrul dirijor al *Operei Metropolitan Hause*) *Novac*, *Schuller*, *Negrea*, *Bobescu*, și alte personalități, cu reuptație

mare, iar ca Director General l-a invitat pe celebrul *Popovici Beyreuth*. Și numai dacă ne reamintim multele obstacole întâmpinate de statul român, decenii de-a rândul până când a reușit să se infințeze *Opera Română din București*, — ceeace s'a produs deabia după cea din *Cluj*, — putem aprecia în justa lor lumină, meritele lui *Tiberiu Brediceanu*.

În prezent, în calitate de *Președinte al „Comisiei pentru arhiva fonogramică și publicare de folklor muzical”*, stă în fruntea mișcării pentru culegerea sistematică a cântecelor și jocurilor noastre populare, de pe tot cuprinsul *României Mari*.

Deși hazardul a voit ca acest mare îndragostit al cântecelor noastre populare, în special cele bănățenești, să-și petreacă aproape toată viața departe de plaiurile bănățene, oferindu-i Brașovul un post de *Director al Băncii Albina*, totuși a rămas pururea cu sufletul marele bănățean. Nu există artist mai ales din această provincie, care să nu fi fost încurajat nu numai moral ci și material de Dsa, având cuvinte de laudă la orice ocazie, pentru eforturile bănățenești.

Îl întâlnim pe acest mare suflet de artist și coleg entusiast, în fața microfonului vorbind despre „Muzica din Banat și compozitorul Ion Vidu”, ca și la toate evenimentele, serbările culturale, mai ales cele cari sunt în legătură cu muzica românească, tinând cuvântări. A ținut o serie de conferințe în diferitele orașe despre „Muzica și compozitorii români ai Transilvaniei” (*Chișinău* 1926, sub auspiciile *Astrei*), „Motivul muzical în creația populară” (*București* 1927, în cadrele *Universității libere, Fundația Universitară Carol I.*) „Istoricul și starea actuală a cercetărilor de muzică populară românească” (comunicare făcută la *Congresul Artelor Popolare din Praga* în anul 1928). A mai scris următoarele lucrări, „*Jacob Mureșanu*”, *Amintiri*, destinate unei publicații jubiliare a școalelor din *Blaș*. „*Gavril Muzicescu la Lugoj, — O amintire*”, publicate în volumul omagial al *Societății corale G. Muzicescu* (1934) *Istoria muzicii românești din Transilvania*” (sub tipar).

În rezumat cam aceasta ar fi opera vieții lui *Tiberiu Brediceanu* pe teren muzical și cultural, în afară de activitatea depusă ca deputat de *Bocșa* și director al băncii *Albina*. O operă într'adevăr monumentală, a cărei simplă relevare, lipsită de orice înflorituri, este cel mai elogiios omagiu ce i se aduce astăzi acestui mare muzician, ea spunând mai mult decât orice cuvinte meșteșugit întocmite. Din cele expuse în această revistă se vede clar că personalitatea artistică a distinsului compozitor și folklorist a strălucit mereu de aproape jumătate veac în așa fel că aproape nu a existat manifestare culturală, artis-

tică sau națională, mai de seamă la noi, fără ca să nu fi participat și dânsul cu talentul, entuziasmul și cu marea sa competență. Cântecurile sale au revărsat energie și bărbăție în inima neamului românesc în zile de răstribite, însuflețindu-l să țină ridicat sus steagul până la desăvârșita biruință. Nu este colț în cuprinsul României, unde să nu fie cunoscut numele lui *Tiberiu Brediceanu*, și unde munca lui să nu fi sădit o mlădiță de înviorare sufletească. Chiar dacă unii geloși, cari în neputința lor pretențioasă, reduc principial la zero pe toți și tot ce apare în lumea creațiilor românești, nu ar putea contesta munca sinceră și cinstită pe care acest mare Român a depus-o, într'un iung șir de ani, și în cele mai grele împrejurări, pe altarul culturii artistice a neamului românesc, aducând la lumină tezaurul folklorului nostru muzical și stimulând o generație întregă spre făurirea unei *Școli muzicale naționale*.

POEZII POPULARE

culese de **Gh. Atanasiu** în Pojejena de sus jud. Caraș.
BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Măi bădiță prost ai fost
Dar aseară unde ai fost
Eu pre tine te-am așteptat
Cu patul imperinat
Și cu dulce sărutat*

*Jăt îi țara unguirească
Nu-i ea fata românească
Când ia brâul și se'ncinge
Fața ei îi varsă sânge.
Când ia brăunele-amândouă
Fața ei îi varsă rouă
Când o bate vântul'n dos
Umple lumea de miros.
Când o bate vântul'n față
Umple lumea de dulceață.
Ochii negrii ca neghina
Gura-i dulce ca smochina*

Străjeria și necesitatea colaborării „Astreii Bănățene” cu dânsa

de Prof. Nicolae Jucu

I. CÂTEVA PĂRERI COMPETENTE DESPRE „STRAJA ȚĂRII”.

Despre străjerie s'a scris în ultimii trei ani mult, cu multă competență și frumos. Revistele, gazetele, Institutul de radiodifuziune îi consacră coloane și conferințe pline de farmec. Almanahul Străjerilor, cele șapte numere ale Buletinului O. E. T. R. (Oficiul de Educație a Tineretului Român) și mai presus de toate cartea „O credință și un cuvânt”, intitulată atât de sugestiv și de potrivit de autorii săi D-nii Maior Teofil Sidorovici și C. Enescu-Bughea, sunt răbojuri de aur încrustate în istoria regenerării viitoare a neamului nostru.

Deci a scrie un articol de circumstanță în primul număr al revistei „Luceafărul”, devenită de azi înainte organul oficial al „Astreii Bănățene”, ar avea o aparență suspectă.

Cu toate acestea / nevoia să vorbim despre străjerie, tocmai în acest număr al revistei noastre. Iată de ce:

În preajma plecării mele la cursul de inițiere al Centrului Sf. Gheorghe, în luna Iulie, m'a frapat salutul disciplinat și frumos al băeților și fetelor din satul meu natal și mi-au umplut sufletul de bucurie mărturisirile părinților despre momentul impresionant al ridicării și coborârii pavilionului național, al rugăciunii „Tatăl nostru”, al „Imnului Regal” și al „Tricolorului”, cântate de băeți și mai ales satisfacția părinților de a vedea pe micile lor odrasle curățind prin curte, prin grajduri, prin fața caselor, prin șanțuri, prin grădină și făcând atâtea lucrări, ce și ei le pot face, dar la cari înainte nu se gândeau deloc.

Ajuns la Centrul Sf. Gheorghe, lucrând în tabără și ascultând conferințele m'am convins mai puternic despre temeiul organizației străjeresti.

În cele 20 de zile de activitate încordată în tabără, dela orele cinci dimineața până la zece seara, am putut înțelege prin trăire, înțelesul cuvintelor regești, rostite la 2 Decembrie 1935, cu ocazia inaugurării orei străjerilor la radio: „Străjerismul nu este în rezumat altceva, decât un efort de a ridica generațiile de mâine, spre a fi

în toate folositoare Patriei“, prin însăși deviza străjerului: „Credință și muncă pentru Țară și Rege“.

Credință în Dumnezeu, în Biserica strămoșească, în Țară, în Suveran, în forțele noastre și în isbânda acțiunilor noastre.

Tot aci la centru mi-am dat seama că și „partea formalistică are menirea de a așeza străjerul într'un cadru de disciplină, de spirit, de corp, de camaraderie și solidaritate“. „Dela sentimentul de mândrie al micii unități la sentimentul de mândrie al Neamului“. „Noi nu suntem o școală, noi suntem o credință, un avânt“, — zice tot M. S. Regele în acelaș discurs.

„Străjeria nu este o școală de carte, ea este școala vieții pentru un neam întreg. Străjerul trebuie să desvolte esența virtuților românismului și să le pună prin voință și credință în slujba României.

Acest tineret crescut în acelaș ideal, căruia îi făurim un suflet unic, plin de avânt, de încredere în slujba unui naționalism constructiv, fără de prihană, mâine când va fi vârstnic, ne va da un popor care va fi în orice împrejurare la înălțimea sacrificiilor cerute de un patriotism desăvârșit „rostește Marele străjer la 8 Iunie 1936“.

„Cultura unui popor nu trebuie înțeleasă prin înmulțirea bibliotecilor, ci tocmai prin ceea ce poate schimba în bine viața țaranului.

Eu sunt pentru un simț al datoriei, dirijat. Ne-am gândit ce rămâne după plecarea echipei de lucru. (Echipele regale). Aci continuă activitatea Căminului Cultural, Casei Naționale și mai ales a tineretului inițiat și înrolat în Straja Țării“ — zice d-l Profesor D. Gusti („O credință și un avânt“ pag. 131—132).

Această confuzie a culturii a atacat-o și o atacă mai ales în timpul din urmă, cu un elan de titan d-l prof. Iorga în scrisul său.

Schimbarea metodei greșite a educației tineretului școlar preocupă factorii noștri școlari mai ales dela 1930 încoace. Cursurile de directori secundari și de învățători de atunci începând, au tendințe convergente spre o educație integrală, ca prin cunoașterea și educația individualităților să le încadreze în colectivitate fără a le distruge personalitatea. Ca o urmare firească a acestei tendințe vine Oficiul de Educație a Tineretului cu un progres mai pronunțat, adaptat pe deplin necesităților noastre specifice, realității actuale stăpânite de un individualism anarhic, de un egoism rapace, de lipsă de răspundere din partea persoanelor puse în fruntea multor instituțiuni cu răspundere, de sfidare și de îmbuibare pe deoparte, de obișdă, descurajare și mizerie neînchipuită pe de altă parte, de ruina patrimoniului național și de aroganță amenințătoare a infiltrațiilor

pe cale oficială din tristul trecut și prin contrabandă, gras plătită în inconștientul și nenorocitul prezent. Iată ce zice dl prof. G. Țițeica în privința aceasta:

„Noi privim elita socială din punctul de vedere: să dovedească însușiri excepționale, să dovedească spirit de inițiativă, să știe să-și asume răspundere și să sfințească locul ce-l ocupă.

Astăzi avem nevoie de cârmaci înzestrați cu excepționale calități superioare sufletești și cu permanentă atenție spre binele public. Să-i descoperim și să-i așezăm în locul ce-l merită.

Pentru formarea elitelor sociale lucrează Oficiul de Educație a Tineretului Românesc prin străjerie. Instituția îndrumătoare de tineret trebuie considerată ca un centru de atuoritate și unitate socială.

Aceasta este problema de arzătoare necesitate căreia societatea noastră e datoră să-i dea tot sprijinul“. (Vezi „Problema elitelor sociale“ din „O credință și un avânt“ pag. 132—133).

Iar dl prof. I. Bratu spune în aceeași carte la pag. 133—134:

„Prin educația străjerească, de cuib, prin premilitărie, s'a împământănit cel mai fericit mijloc de practicare a virtuților strămoșești.

Prin școală și cu ajutorul acestor instituții regale vom isbui să facem ca Țara Românilor să fie într'adevăr a Românilor.

Constatând că în prezent familia și mediul sunt răi educatorii, dl profesor continuă: *„Nenorocirea este că statul nu poate să ia măsuri nici asupra familiilor, nici asupra mediului social. Să sperăm că în viitor se va găsi și leacul care să vindece acest imens rău.*

Străjeria e singura nădejde a viitorului și pentru isbânda ei să nu precupețim nici un efort“.

II. ECLIPSA NAȚIONALISMULUI OFICIAL DELA UNIRE INCOACE.

Am anticipat aceste păreri competente, isvorâte din convingerile unor personalități de înaltă autoritate, s'ar mai putea adăuga altele multe ca ale I. P. S. Patriarh, ale d. Prof. Rădulescu-Motru, ale d. Prof. Antonescu, Șoimescu și alții, cari unanim recunosc marea importanță a acestei instituțiuni în care își pune nădejdea un neam întreg.

Spațiul limitat nu-mi permite de a intra amănunțit în programul de activitate al străjeriei.

E suficient să reflectăm o rază de lumină asupra celor 18 ani dela unire încoace ca să-i înțelegem rostul și ne vom lumina toto-

dată și asupra necesității de a colabora efectiv, pe teren cu comandanții ei mai ales dela sate.

Ar fi o banalitate să insistăm asupra felului cum am chivernisit noi dela unire încoaci patrimoniul nostru național.

Din punct de vedere spiritual ne-am înhămat la o ideologie fantastică, ne-am încrezut într'o entitate inexistentă: omenirea, unitatea tuturor popoarelor.

Doar omul trăește în realitatea sa individuală, familiară, de trib, de stat, de neam și atât. Mai poate trăi în realitatea religiei, mai ales a sectelor religioase, a claselor sociale, a organizațiilor profesionale etc., întrucât toate acestea îi satisfac anumite și diverse interese; dar *o realitate totalitară umană este o ficțiune, născocită de indivizi și colectivități interesate.*

De dragul acestei ideologii, importată de oficialitatea noastră, ne-am distrus etnicitatea, ne-am pocit limba cu o sumedenie de barbarisme, ne-am împetrișat portul cu sdrențe luxoase și scump plătite din inconștiența țărănească, am dat uitării și am lăsat în umbră pe adevărații cărmaci, am importat cântece, jocuri străine, ne-am lăsat amăgiți de secte religioase subversive, am uitat tradițiile străbune, am făcut paradă de iubire de țară în vorbe, banchete și adunări, am trăit într'un egoism fără precedent în trecutul nostru, ne-am dat moliciunii, vieții ușoare, desfrâului, chefurilor din banii publici, etc.

Din punct de vedere economic n'am păstrat nici ce ne-a dat noul stat al nostru imediat la unire, ci am înstrăinat și loturile de împroprietărire. Legislatorii au deschis poarta înstrăinării prin legile unui parlament de demagogi (Onoare excepțiilor valoroase), prin corupția morală am ajuns la o gospodărie desmățată a bunurilor, asigurate pe seama noastră cu sacrificiul suprem al moș-strămoșilor și al celor 800.000 morți. Ne-am distrus codrii, am dat Evreilor și străinilor bogățiile naturale și întreprinderile, comerțul și am ajuns ca fiii noștri să nu mai poată trăi în țara lor pe care la nevoie, tot numai dânsii au s'o apere.

Din punct de vedere material poporul a ajuns în mizerie, din punct de vedere etnic ne-au năpădit veneticii. Sărăcia ne-a adus pe cap bolile, cari în unele regiuni ne-au săcătuit forța biologică până la inaniție, încât azi veneticii au devenit atât de obraznici, că cer stăpânirea legală a statului nostru, numindu-ne incapabili de a ne gospodări bogățiile țării.

III. INTERVENȚIA SUVERANULUI.

Desbinările ideologice, vrajba politică, ruina gospodăriei țărănești, dispariția cinstei, a demnității, a moralei, slăbirea patriotismului, a caracterelor și alunecările spre anarhizare și dezagregare au determinat pe M. S. Regele Carol II să mediteze asupra unei organizațiuni de educație a tineretului român și la 24 Ianuarie 1934 a cerut informațiunile și datele necesare dela d-l Maior Teofil Sidorovici, care în primăvara anului 1934 a fost chemat să organizeze Secretariatul O. E. T. R-lui.

Cu ocazia depunerii Legământului Cercetășesc la Breaza, d-l Gen. I. Manolescu a primit secretariatul, iar secundant al d-sale a fost desemnat d-l Maior Teofil Sidorovici.

Legea s'a promulgat la 9 Mai 1934.

Consiliul superior, în frunte cu Marele Străjer, Majestatea Sa Regele, și-a ținut prima ședință la 1 Iunie 1934, a doua la 25 Aug. 1934 și a hotărât înființarea Centrului de inițiere dela Breaza. Planul de lucru al acestui centru a fost consfințit la 13 Septembrie 1934 de însuși M. S. Regele. La 14 Sept. 1934 s'a hotărât înființarea centrelor de inițiere dela Sf. Gheorghe pentru străjerei și celui dela Predeal pentru străjere.

La 24 Ianuarie 1937 s'a contopit unitatea Cercetășească și Străjeria, având două comandamente: Falanga străjerilor și Falanga străjerelor.

IV. REACȚIUNILE INSTINCTULUI DE CONSERVARE A NEAMULUI ȘI NAȚIONALISMUL CONSTRUCTIV.

Din marasmul național al anilor postbelici au isbutit să-și înalțe capetele neprihănite ca nuferii, spre licăririle curate, dar slabe ale lunei, înconjurată de nouri, tinerii neamului, înzestrați ca totdeauna cu antene sufletești mai sensibile, irosindu-și forțele întâiu în mișcări sgomotoase, de ordin sentimental, iar mai târziu în organizații tot mai serioase, mai conștiente până la o doctrină bine și serios stabilită; cimentată de un entuziasm fanatic, de un spirit de sacrificiu, demn de admirat, de o conștiință națională adâncă, de o mândrie demnă de străbunii noștri, de un curaj temerar, de o disciplină și subordonare neclintită, de un misticism religios apocaliptic, de o camaraderie și de un altruism românesc demn de urmat și de străjerei.

Evenimente dureroase, câteva fapte urâte ale unor tineri au făcut că nici această mișcare a tineretului să nu dea suficiente garanții pentru viitor și astfel pe umerii „Strajei Țării“ a rămas greaua.

sarcină a remedierii tuturor relelor acumulate în cursul celor 18 ani dela unirea cea mare, ca să realizeze un stat „etnocratic“, o Românie a tuturor Românilor.

Ea are greaua, dar plăcuta datorie să devină ceea ce au fost străjerii lui Decebal, legionarii lui Traian, străjerii lui Mircea și ai lui Ștefan cel Mare, ai lui Mihai Viteazul, cei 800.000 din marele războiu: apărătorii patrimoniului teritorial și etnic ai neamului.

Străjerii trebuie să îmbrace la sate portul regiunii și să-l reintroducă, dacă a fost schimbat; ei trebuie să cânte la șezători cântecele regiunii și să reînvie pe cele moarte; ei trebuie să joace jocurile noastre naționale, mult mai frumoase, decât cele sălbatice de import; ei trebuie să restabilească cinstea, iubirea de biserică, respectul bătrânilor și cultul străbunilor precum și al eroilor; să cultive iubirea de țară, spiritul de jertfă, munca creatoare, iubirea de Rege și Tron; să fie caractere oțelite și să nu alunece spre rău.

Straja Țării a fost creată cu gândul curat de a reintrona ideologia pur națională în locul aberațiilor internaționale. „Principiul fundamental al Străjerismului este centralizarea doctrinei și descentralizarea sau libera activitate în muncă“. („O credință și un avânt pag. 47“).

Ea este chemată să unească iarăși clasele sociale, învrăjbite de doctrinele străine cari în cadrele unei democrații exploatare de elementele străine subversive și demagogii autohtoni, ne-au învrăjbit populația.

„Românul trebuie să fie unul și acelaș; fie plugar, fie mescriaș, ofițer, profesor, demnitar în slujba intereselor țării; pe toți să ne înfrățească munca și dorul de a ne vedea țara mai frumoasă și mai înălțată decât toate celelalte. Iată un postulat ceea ce străjeria ține să-l realizeze“. („O credință și un avânt pag. 93“).

Straja Țării e chemată să restabilească încrederea neamului în forțele sale creatoare înăscute, moștenite dela străbuni; căci prin o politică neînchipuit de stupidă care a mers până la declarații ministeriale — că poporul nostru este inferior străinilor și deaceia bunurile trebuie date în exploatare străinilor — s'a exploatat timiditatea unui popor modest dar capabil. Prin munca în colectivitate această timiditate se atenuiază, pentru că, colectivitatea mărește încrederea. Ea ne va scuti de înjosirile slugarnice în fața străinilor, de milogiriile de sclavi în fața cămătarilor străini. Ea va trebui să deștepte, la timpul său, când va avea la atcivul său o operă pozitivă, un orgoliu național justificat.

Straja Țării are să deștepte toate virtuțile rasei noastre care

le-am avut, dar ni le-au alterat, sau ni le-au adormit străinii și vitregiile timpurilor.

Straja Țării ne va pune în situația de a trăi prin activitate, aie-vea, iarăși un ideal comun național, după ce ne-am realizat idealul unirii și am orbecat în întuneric fără acest far al vieții. Acest ideal este refacerea neamului românesc în toate domeniile; *refacerea sănătății sale trupești și sufletești prin „Credință și Muncă pentru Țară și Rege“*.

Sănătatea aceasta este simbolizată în însuși salutul străjerului, iar credința și munca este deviza lui.

Străjerul se integrează în realitățile vieții. El trebuie să aibă spirit de inițiativă și să remedieze orice rău. Trebuie să știe combata boalele umane și animale! Primește la inițiere recetele necesare și trebuie să facă însuși medicamentele convenite în cazuri de boli cari nu necesită neapărat intervenția medicului.

Străjerul trebuie să apere sănătatea trupeză și sufletească a sa și a camarazilor săi, el trebuie să fie un mic medic și veterinar. El trebuie să cunoască pomicultura, horticultura, agricultura, el trebuie să cunoască meserii sau cel puțin o meserie pentru care dânsul are cea mai mare dotație. El trebuie să știe construi, să poată ajuta la construcții obștești și să fie totdeauna „gata la datorie“. El trebuie să ajute la adunarea folklorului și facerea monografiilor sătești, iar la șezători să contribuie după forțele sale.

Străjerul trebuie să fie cuviincios, ospitalier, bun, săritor la nevoie, să fie gata chiar să se sacrifice pentru binele obștesc și pentru supremul bine: Patria, Regele, Tronul și Dinastia.

Străjerul trebuie să știe mult, să simțască larg, să voiască neșovăit și să acționeze curajos, asumându-și răspunderea faptelor sale. Iată un important factor care ne-a lipsit în viața socială și politică.

Cu un cuvânt străjerul trebuie să facă enorm de mult. *Și azi, această sarcină grea apasă la sat pe umerii bietului învățator, în care M. S. Regele și-a pus toată încrederea și nădejdea salvării neamului nostru.*

V. SARCINA GREA A ÎNVĂȚĂTORULUI ÎN CADRELE STRĂJERIEI ȘI ROLUL „ASTREI BĂNĂȚENE“ DE A-L AJUTA ÎN ACTIVITATEA LUI PRIN MEMBRII SĂI ȘI PE ALTE CĂI.

În capitolul precedent am amintit o parte din nenumăratele obligațiuni ce le are comandantul de străjeri, care azi la sat este învă-

țătorul; acest apostol care cu 18 ani ajunge într'un biet sat, la sute și o mie de km. de căminul său părintesc, eventual între oameni dușmănoși cari nici limba nu i-o vorbesc. Și acest nenorocit trebuie pentru o leafă de 1800 lei la lună, să vorbească și să se zbată 5 ore la zi într'un aer infect la cursuri cu școlarii, alte 2 ore cu adulții, alte 2 cu corul satului de pe lângă Case Naționale sau Căminul Cultural, să prepare lecții, conferințe pentru cercuri culturale, o serie de examene eventual să-și gătească singur mâncarea și să se gândească ce să incalțe, dacă i-se rup ghetetele sau bocancii.

Oricât ar fi el de entuziasmat și de rezistent, munca aceasta în afară de programul său școlar de pâ'n acuma, i-ar slei forțele în câțiva ani.

Datoria „Astrei Bănățene“ este a ajuta pe acest apostol.

Asociația „Astra“ a desfășurat în trecutul ei eroic o activitate multiplă în diferitele manifestări ale vieții poporului românesc din Transilvania și Banat; ea nu s'a rezumat numai la „Cultura și literatura poporului românesc“, precum a fost intitulată oficial. Ea a dat un avânt puternic gospodăriei românești prin Centrala și multele sucursale ale Institutului de Credit „Albina“, apoi prin alte bănci ca „Timișiana“, „Victoria“ și prin cooperative. Astra a promovat și a îndrumat în crez și o voință unitară a poporului românesc din vechea Ungarie.

Astra a avut, în alte forme adaptate împrejurărilor și limitate de ele, acelaș rol ce-l are „Straja Țării“, căci școlile noastre de aci au fost conduse de membrii Astrei, altarul a fost slujit de membrii ei, instituțiunile economice ș. a. la fel. Prin exponenții ei la fața locului „Astra“ a activat pe teren.

„Astra Bănățeană“ trebuie să-și intensifice munca pe teren, să fie prezentă cu munca sa efectivă pe marele șantier al refacerii noastre integrale, așa cum o cere și o face „Straja Țării“.

Pe acest șantier comun, creat după forme curat românești și nu de import, trebuie să se întâlnească și să se unească indisolubil toate forțele fizice și spirituale ale neamului românesc, ca prin o sforțare accelerată de „Credință și avânt“ să câștigăm în randament, ceea ce am pierdut, dela unire încoace, în timp, față de minoritățile țării care au muncit treze, conștiente și bine dirijate, direct și indirect și de multe ori cu concursul criminal al factorilor noștri proprii, pentru un alt ideal, decât al nostru și deci al statului românesc.

„Astra Bănățeană“ trebuie să-și mobilizeze diferiții săi specialiști din diferitele sale resorturi pentru secundarea învățătorului comandant de străjeri la sat. Acest învățător tânăr care în cele mai multe

școli normale, n'a învățat în mod practic, nici horticultură, nici pomicultură, nici agricultură, care n'are habar nici de creșterea animalelor de casă, nici de alimentarea rațională pe care nici el nu o are mai de multe ori; care de multe ori n'a executat practic lucrul manual, care are nevoie de ajutorul specialiștilor Astrei, iar aceștia sunt de acord de a-l sprijini în activitatea sa atât de complicată care i se impune după un curs de inițiere de 3 săptămâni.

E nevoie de această colaborare intensă, mai ales la începutul acțiunii străjeresti, până când străjeria își formează elementele sale specializate, din cadrele tineretului conform principiului străjeresc ca tineretul să se conducă singur prin elementele sale cele mai capabile.

E nevoie de această colaborare și pentru întărire poziției „Astrei”, pentru că metoda — de a înlătura relele prin vorbe frumoase, rostite în conferințe ocazionale, în adunări politice, sau prin fraze frumoase scrise în broșuri oficiale, circulare ministeriale, promisiuni spuse sau scrise, prin gazete și prin reviste; — s'a perimat de mult, lumea refuză acest fel de a convinge și persistă în defectele sale. *Paralel cu întronarea metodei de educație școlară prin activism, prin trăire, se va întrona și activitatea și trăirea refacerilor, pe teren social constructiv. Tineretul, încadrat odată în acest activism general, refuză vorbele goale și litera moartă ale metodei perimate, el cere fapte cot la cot cu dânsul.*

Străjeria va avea în curând, în fiecare sat elementul puternic de permanentă activitate locală, iar sufletul acestei permanentizări este învățătorul care nici pân'acuma n'a cam făcut politică și cu atât mai puțin va face deacum înainte, când va fi oficial determinat de a se înhăma integral într'o acțiune pur constructivă.

Până când și biserica va fi deparazitată de microbii politicele noastre de interes personal și până când preotul va fi silit zilnic să facă câteva minute de educație morală elevilor săi și săptămânol tuturor credincioșilor săi, — căci astăzi mulți dintre dânșii nu-și fac această datorie, plătită de stat și de credincioși, — posibil că va mai trece un timp oareșcare și învățătorul singur rămâne acest factor de legătură permanentă între „Astra” și popor. Deci asociația noastră are nevoie de serviciul învățătorului, ca factor informativ pentru reglementarea și adaptarea activității „Astrei” la nevoile locale și factor de legătură între noi și popor.

Cu atât mai vârtos e necesară o colaborare strânsă între „Astra Bănățeană” și organizația „Șoimilor Banatului”, care au și până acuma o disciplină și se pretează mai ușor la o activitate pe teren și

cari oficial sunt integrați ca factori componenți legali în „Straja Țării”. Ei nu se vor putea sustrage dela acest obligament organic al lor.

Astra va mai avea datoria de a semna instanțelor superioare, prin exponenții săi educativi și oficial încadrați în „Straja Țării”, eventualele greșeli locale și abateri dela principiile fundamentale ale străjeriei, s. p. faptul concret că în comunele Socolar și Iertof din Jud. Caraș, străjeria a îmbrăcat portul nemțesc, admis numai la orașe, în locul portului național; la fel și anumite susceptibilități de încredințări cu executarea organizării străjeriei de către unele persoane mai puțin îndreptățite, ceea ce produce abandonarea cadrelor străjărești de către alte persoane cu vechime și activitate consfințită pe acest teren.

E un semn de înțelepciune înaltă și adâncă pătrundere că s'a dat această mișcare de refacere a neamului în mâna corpului didactic, o masă puternică, ferită în măsura cea mai mare de molima politică, răspândită în întreaga țară, un element docil, înțelegător și idealist prin propria sa structură sufletească și mediul profesional, elemente de permanent contact cu sufletul entuziast al tineretului și cu rezervele mari ale unui neam de țărani și ciobani ca al nostru.

E un noroc că în fruntea „Astrei Bănățene” a fost ales tocmai Șeful acestui corp didactic, merit să conducă și să ducă la îndeplinire marea operă de refacere integrală a neamului, într'un timp când minoritățile țării noastre prezintă un pericol etnic, economic și politic la periferiile statului nostru și mai ales economic pe întreaga lui suprafață, prin organizații puternice, dirijate din afară, alimentate de marea finanță națională a lor, sau internațională la o minoritate. devenită cu totul obraznică și primejdioasă în urma politicii noastre criminal de tolerantă și nefastă dela unire încoace.

Printr'o coincidență fericită de a avea în conducerea diferitelor resorturi ale „Astrei Bănățene”, exponenți ai Centrului și totodată ai străjeriei și prin norocul de a avea la sediul ei un domn prefect înțelegător al rosturilor românești, al muncii pozitive, constructive, cred că „Astra Bănățeană” va fi un organism viu în refacerea acestui colț de țară; cred că se va întâlni și va conlucra cot la cot pe amintitul mare șantier al redresării neamului nostru românesc, amenințat azi în meleagurile sale strămoșești de minorități, atât în patrimoniul său etnic biologic, cât și în cel economic.

„Astra Bănățeană” înțelege această cale unică de a deveni un organism viu și trainic, necesar în procesul refacerii noastre și împreună cu „Straja Țării” va merge cu pas cadențat, tineresc, cu frun-

tea senină și mândru ridicată, în suflet cu încredere în virtuțile străbune, pe buze cu surâsul omului sănătos și plin de bucuria conștiinței liniștite că și-a făcut datoria față de străbunii săi, față de eroii săi, față de frații săi de acelaș sânge din prezent și viitor și sigur de izbânda sa și a neamului său prin „Credință și muncă pentru Țară și Rege”.

„SĂNĂTATE ȘI GATA LA DATORIE!”

STRIGĂTURI

culese de Gh. Atanasiu în Pojejena de sus jud. Caraș.

Zis-a mama să mă'nsor

Să-i aduc un ajutor

S'o trântescă de cuptor.

Eși mândruțo la porțiță

Că să-ți dau câta guriță

Mă dusei cu mândra'n luncă

Să-i fac rășchitor și furcă.

Plata rășchitorului,

In mijlocul drumului.

Iar pentru furcă și fus

Am țucat-o și m'am dus.

Coordonarea acțiunilor culturale

Dr. C. Groșorean

Intr'o toropeală spirituală exasperantă s'a înființat — în anul 1932 — *Institutul Social Banat-Crișana*, la Timișoara. Astfel Banatului îi revine cinstea, de a fi prima provincie, care după capitala țării, a încercat o renaștere culturală în cadrele unui institut social.

Dar inițiatorii nu avuseră în vedere numai revirimentul cultural, ci urmăreau concentrarea intelectualilor din Banat și Crișana într'un mănunchiu dinamic, pentru a opune rezistență spirituală tendințelor centrifuge dela granița de vest a Țării.

Cunoscând situația precară a elementului românesc — atât din punct de vedere social, cât și cultural și îndeosebi economic — Institutul social și-a impus ca prim obiectiv: *ridicarea unui dig spiritual împotriva propagandei revizioniste*, care se polariza pe la toate congresele și conferințele internaționale, contestându-se mereu dreptul României asupra șesului mănăs, întins dealungul Carpaților din Banat, pe la poalele Munților Apuseni, până sus la crestele brăzdate ale Carpaților din nordul Ardealului. Vroind prin această activitate paucinică și științifică să demonstreze că *spiritualitatea română* nici chiar în provincie, la granița Țării, nu este mai inferioară, ca cea maghiară din vremurile trecute, sub regimul de odinioară. Având previzia clară că, față de fortăreața Universității dela Seghedin, trebuie să opunem măcar un bastion modest, aci la granița de vest.

Al doilea obiectiv al inițiativei a fost: *examinarea realităților sociale* din această regiune, cu ajutorul metodologiei monografice.

Și în privința aceasta *Institutul Social* dela Timișoara a avut o inspirație fericită: aplicând metoda monografică a *Institutului Social Român dela București*, a transformat sistemul, adaptându-î nevoilor locale. În felul acesta s'a creiat o școală nouă, absolut originală, cu o metodă specială în domeniul monografic, neexperimentat — după informațiunile noastre — nici chiar în străinătate.

Anume în vădit contrast cu Institutul Social dela București, noi am abandonat domeniul sociologiei teoretice, așa zice: *al sociologiei filosofice*, retransându-ne în domeniul mai restrâns al *sociologiei apli-*

cate, deoarece cercetările noastre nu urmăresc concluzii teoretice, ori doctrinare, ci exclusiv concluzii și propuneri practice, pe seama celor în drept, adică pentru oficialități și corpurile legiuitoare.

Incontestabil, materialul astfel strâns, va fi utilizabil și de sociologi consacrați și de istoriografi, deoarece monografiile Institutului vor reproduce tabloul fidel al stărilor reale din regiunile examinate. Inșă, obiectivul final rămâne neschimbat: *forțarea măsurilor de regenerare a țărânimii noastre*. Zic: forțarea; întâmpinând de multeori ignoranța organelor executive. (Astfel s'a întâmplat într'un județ din Banat, unde descinzând cu o echipă puternică, am fost primiți ostil de către organele administrative. Remarcând uluiți gestul incalificabil, nu ne-am putut dumiri asupra motivelor acestei atitudini, până ce nu intrasem în examinarea situației din acea regiune, pentru a constata că, se practică un sistem administrativ absolut abesian. Abia atunci ne-am dat seamă că, și repulsiunea organelor oficiale manifesta fenomene sociale).

Al treilea obiectiv al Institutului este: *stimularea gândirii politice* prin revista noastră.

Evident că o asemenea acțiune nu poate să rămână una singulară, dacă vrem în adevăr să ridicăm acel dig spiritual. În urmărire se pune problema unei strânse colaborări cu celelalte instituții culturale, și anume cu *Fundațiile Regale*, „*Astră*” și *Institutul Social dela București*.

Pentru a lămuri chestiunea, trebuie să examinăm posibilitățile unei colaborări coordonate cu aceste trei instituții.

Se ne oprim mai întâiu la *Institutul Social Român* dela București pe care îl considerăm ca o înaltă instituție științifică, cu meniri generatoare pentru Țara întreagă; examinând pe regiuni, cu ajutorul unor echipe conduse de sociologi consacrați, fenomenele sociale din punct de vedere științific. Urmând ca pe baza acestor constatări, să li se dea celorlalte *Institute sociale provinciale* indicații și directive științifice. Rol covârșitor, care-l avuse Institutul Social Român și până acuma.

Alături de *Institutul Social* dela București ar fi să activeze Institutele sociale provinciale. Urmând că pe lângă instituțiile existente la Timișoara, Arad și Chișinău, să se înființeze la fel și la Oradea, Cluj și Cernăuți.

Evident că aceste acțiuni științifice nu vor da nici un rezultat practic, dacă neajunsurile sociale (culturale, sanitare, morale, economice, administrative etc.) nu vor fi remediate de către cei în drept, deoarece obiectivul principal trebuie să fie: *realizările pe teren*.

La cötitura aceasta intră în acțiune *Fundațiile Regale*, cu echipele studențești. Aceste echipe ar avea menirea, să realizeze pe teren tot ce s'a descoperit ca necesar de către Institutetele sociale. Astfel realizările practice au două aspecte bine distincte: pe de o parte intervenția autorităților și a legiuitorului, pe de altăparte aplicări practice și imediate pe teren, cu ajutorul echipelor regale.

Cum, însă, domeniul este atât de vast și în cele zece mii comune sunt atâtea de realizat, echipele studențești, cari activează trei luni de zile, câte 1—2 echipă pe județ, nu ar putea parcurge Țara nici în cincizeci de ani. Ori, *realizările pe teren* se impun categoric aproape în fiecare sat, dacă vrem să ridicăm standardul țăranimii noastre.

În consecință Institutul social dela Timișoara proupsese *Fundațiilor Regale*, înființarea *echipelor motorizate* (ambulatorii mobile) pentru fiecare județ: compuse din un chirurg, mamoș, venerolog, medic de copii, dentist; asistați de un veterinar, surori de ocrotire, o gospodină și un agronom. Având anul întreg la dispoziție, ar parcurge măcar zece sate în decurs de 12 luni. (Astfel în zece ani de zile ar fi circa 7000 sate perfect refăcute).

În jurul echipelor motorizate — și în strânsă colaborare — vor acționa și *echipele monografice* ale Institutelor provinciale, împreună cu *echipele studențești*. Mai mult: echipele studențești ar fi să fie completate cu *premilitari* și cu cei chemați la muncă obștească acolo, unde se impun lucrări mai mari.

În felul acesta echipele studențești ating două obiective: realizări serioase pe teren și deprinderea tineretului studios cu realitățile satului. Înlesnind contactul atât de necesar între țăranime și intelectuali, și asigurând o colaborare și comunitate sufletească între sat și oraș. Pe lângă prețioasele realizări pe teren (drumuri, fântâni, școli, biserici, primării, ferme de model, cooperative, căminuri culturale, indiguiri, drenări etc.) țăranimea s'ar convinge de interesul intelectualului pentru neajunsurile sale. Iar intelectualii adâncindu-se în examinarea realităților, își vor dea seamă de obligamentele firești, cari se impun stratului conducător.

Ei bine! Va exclama cititorul: dar cu *Astra* cum rămâne?

În privința rolului *Astrei* tendințele — măcar deocamdată — nu par a fi definitiv cristalizate (ca de altminteri nici la celelalte instituțiuni culturale, cum rezultă și din expunerea de mai sus). Aceasta îmi este impresia după multele discuțiuni pe cari le aveam cu conducătorii consacrați ai mândrului așezământ.

Din parte-mi am militat, dela începutul discuțiunilor, pentru un

rol demn de trecutul acestei instituțiuni, când afirmam că, *Astrei* îi revine obligamentul *culturalizării satelor*.

Să mă explic:

Este neîndoelnic că, după ce o echipă motorizată, una monografică și una studențească au trecut prin un sat oare-care *comuna rămâne orfană*, chiar dacă s'a înființat un cămin cultural, ori, un despărțământ al *Astrei*, dacă nu vine cineva, ca să ducă flacăra idealismului și sufletul desinteresat în acele ziduri reci.

Tot ce fac echipele motorizate, cele sociale și cele studențești, se bazează pe sprijinul oficialității. Mai mult: toată activitatea are — și așa trebuie să fie — un aspect oficial, etatic; fiind vorba de eforturi mari, foarte costisitoare și de lungă durată. Momente, cari trec peste potențialul unor așezăminte particulare.

Culturalizarea adevărată, însă, nu suportă birocratismul. Acoto se cere suflet, elan, idealism și *aptitudine*. Culturalizarea nu se poate etatiza. Ar fi o greșală fundamentală, deoarece culturalizarea emană din flacăra sfântă a intelectualului adevărat, consacrat pentru asemenea eforturi, care vrea să contribuie cu ceva la mărirea Țării sale.

Și, să nu fiu rău interpretat! Sub culturalizare nu înțeleg niște conferințe searbede, ci cursuri pentru adulți, conducerea, îndrumarea și supravegherea dispensarelor, a fermelor model, a cooperative-
lor etc., etc., adică a acelor instituțiuni cari ar fi înființate de către celelalte echipe, ori, de către oficialitățile, inspirate chiar de „Astra”.

Recapitulând cele expuse, repet — după convingerea mea personală — scopul *Astrei* nu este realizarea pe teren. Pentru aceasta îi lipsesc mijloacele necesare. Chiar dacă vreun județ mai bogat va aduce jertfe, restul Țării, îndeosebi județele mai sărace — unde ar fi mai necesare realizările practice — nu vor avea posibilitatea, ca să pună la dispoziția *Astrei* resursele suficiente. Astfel trebuie să conchidem că, realizările să rămână în sarcina Fundațiilor Regale. Sufletul, însă, în instituțiunile înființate în decursul realizărilor echipiere, să fie inspirat de către *Astra*.

Iată care este menirea istorică a vechiului așezământ.

Cel dintâi pedagog român este un bănațean

de Traian Topliceanu

Intre cărturarii români din întâia jumătate a secolului al XIX-lea, o figură strălucită este Damaschin T. Bojinca.

Vieța și activitatea lui am arătat-o într'o lucrare tipărită, în 1933, de către Despărțământul „Astreii” din Caraș, cu ocazia unei vizite regale și când s'au desvelit — în Oravița — trei monumente: al Regelui Ferdinand, al lui Eminescu și al lui Bojinca.

Printre lucrările lui Bojinca, cea mai importantă este aceea care se ocupă cu probleme de educație și în bibliografia pedagogică românească credem că este întâia lucrare care trebuie și merită a fi socotită ca o lucrare de reală valoare.

Este „*Directorium bunei-creștere*” — *Directorium bonae educationis* — Buda 1830. Această scriere a făcut-o Bojinca „spre îndreptarea multor părinți și bun folosul tinerimei române”. E dedicată, în românește și latinește, „mult folositorului și împărțitorului de luminare Colegiu preparandicesc din Arad”.

Pentru a putea înțelege importanța acestei scrieri îmi permit a reproduce o parte din „Prefață”.

Fructurile cele de bine educatoare ale culturii se pot vedea mai limpede și mai chiar (clar) la Nația aceea, carea e din întreg luminată, sau cultivată.

1. Acolo sânt oamenii mai prietenoși, mai iubitori de soție, mai voitori de bine unul altuia, mai voioși spre servire, și mai bucuroși de ajuta pe aproapele; iară plecările lor sânt mai bune și mai frumoase, vorbele și sfaturile lor mai libere și mai bine întocmite de societate, și lucrările lor sânt mai plăcute și mai iubite.

2. Acolo precum în viața cea casnică, așa și în cea de societate sau de comun, stăpânește totdeauna mai mare băgare de seamă, mai mare luare a-minte, mai deplinită înțelepciune și mai tare statornice.

3. Acolo legile și demândăciunile stăpânitorului, mai sfânt se cinstesc și se împlinesc.

Depărtată și deșărtată este acolo mândria, trufia și propriul folos sau interes. Fiește carele se îndeletnicește, — încât îi este cu puțință, de o parte prin puterea minții, iară de altă parte cu vârtutea trupului său, încă și prin afe sale cheltuieli, — de a mișca, a ridica și a lăți bunul de comun. Acolo iacururile de comun merg neîmpedecate pe calea lor; starea bunei norociri acolo inflo-

rește: cu un cuvânt, acolo fiește carele primește partea sa cea bună, iară lauda și numele vestit încoronează pe toată nația.

Folosul și prețul culturii încă și atuncea lămurit a fi bun se va arăta, de vom arunca ochii noștri spre înfricoșatele urmări ale neștiinței și ale sălbăticiiei. Din neștiință și din sălbăticiie se nasc următoarele răutăți, adică: neunirea, nepăciuirea și gâlceava între frați, între amici și între vecini: poftirea de rău altuia, nerânduiala, ura și nebăgarea în seamă a bunului de comun, trufia și mai pe urmă peirea. Cultura sau fundamentul norocirei noastre cei adevărate, se introduce prin creștere. Drept aceea cunoscut este, cum că dela creșterea, carea au căpătat-o omul în tinerețe, toate celea atârnă. De va da părinții creștere bună pruncilor săi, până sânt aceștia încă fragezi, atunci pot avea speranță (nădejde) că vor fi ei fii buni și de cinste. Noi vedem că toate națiile, care se zic cultivate, numai prin bunacreștere au scăpat de sălbăticiie și de întumericul neștiinței. Deci de ar fi avut aceste neamuri puțină grijă de cultură, și astăzi ar geme sub jugul neștiinței și al barbariei.

Omul, când se naște pe lume, aduce cu sine virtute trupească și sufletească, precum și isteție, prin care poate păși către deplinire. Mugurile tuturor lucrurilor — care vor să fie sau printr'însul se pot face — zace în om încă atunci când se naște. Nimic mai puțin sânt și alte multe cari nu se află în natura omului când se naște: însă totuși acestea se pot da lui prin măiestrie cât d'ce mică, deși nu toate lipsele, încăi ceva așa, ce stă în contra celorlalte puteri firești ale lui, precum experiența mărturiseste. Așa dară puterile firești sânt date omului dela făcătorul său spre aceea, pentru ca ele să se desvălească și să se direagă. Deci a da omului ajutor ca să desvălească puterile cele firești — care se află într'însul — și ca să fie el acela ce poate fi după datina firei, se cheamă într'o înțelegere lată: a-l cultiva, adică a-l lumina sau a-l crește pre el. Prin acest cuvânt „Creștere” se înțelege și învățătura, adică predarea ideilor, a volniciei. Pentru aceea adevăratul scop al creșterii este: a da ajutor puterilor firești întru desvelirea lor, ca mai timpuriu și mai cu securitate să ajungă la pârğa deplinirei.

Fiește care om, ba și Nații întregi, până atunci rămân în starea ticăloșiei, a sălbăticiiei și a neștiinței, până când nu s'au desvelit puterile firești. Așa dară fundamentul cel de căpetenie a creșterii este: a desveli toate puterile trupești și sufletești ale omului și așa a-le cultiva, ca prin acea desvelire și cultură să se poată cât de bine ajunge scopul cel de pe urmă al omului și moralitatea lui.

Deplinirea puterilor trupești se cuprinde într'un grad mai mare al sănătății, al vârtutei și al întrebuițării. Puterile sufletești sânt: puterea prin care ne închipuim noi oare ceva adică imaginația (vis imaginandi), mintea, înțelegerea; puterea prin care judecăm ceva, înțelepciunea, isteția, cugetarea cea aspră, plecarea spre facere de bine și spre a urf ce e rău; și puterea sau facultatea de a simți ce e bine, frumos și de cinste. Deci fiind noi întrebați de cineva: ce este deplinirea sufletului? — îi putem îndată răspunde, cum că deplinirea sufletului se cuprinde într'o potrivită cultură, adică în luminarea tuturor puterilor acestora spre libera faptă a înțelepciunii, fiind pururea proptită de încurgerea moralității celei curate.

Omul e cea mai frumoasă făptură pre pământ, dacă e om întreg, adică dacă are creștere bună și e luminat. Pentru aceasta îndatorat este crescătorul de a lua seama mai vârtos la aceea, ca să producă în prunc amândouă aceste depliniri. Numai cultura e cu adevărat una mijlocire, una cale, unul temelu

prin care se poate căpăta buna — norocire și prin care poate spori mergerea înainte, în luminarea și înălțarea Neamului din întunec.

Deci, — ca mai curând să ajungă și Nația Românească la aceste bună-tăți, cu care toate neamurile luminate se îndulcesc, — de lipsă este din toate puterile spre cultură a ne apleca și toate mijlocirile fie oricât de supărătoare și de grele, fără sfială a-le îmbrățișa. Dintre celelalte mijlociri, cetirea cărților e cea mai de căpetenie. Spre aceasta toți cu o inimă și un gând trebuie să lucrăm, îndemnând pre cei ce nu au gustul iubirei de cetire și nu simțesc folosul și dulceața științelor, ca să înceapă și dânsii a se îndeletnici în culegerea învățăturilor, care sânt spre scopul și folosul lor îndămnate. Inșă ca să se poată împlini sfătuirea și ca să se deplinească îndemnarea cea comandată, se cere ca literații Românilor mai cu vârtute să lucreze spre aceea, să arate exemplu, celora de treaptă mai neguroasă, vrednic de a-l urma; să-și agonizească înșși cărți românești, și cetindu-le să le îndămâneze și altora spre cetire, desgurzind și răs-picând mai întâiu cuprinsul și bună-tatea lor. Ci (— cu suspinare trebuie să grăesc! —) tocmai unii dintre aceștia, mai răcoroși și fără simțire se arată spre mișcarea și ajutorul culturii. Așa eu însumi am cunoscut și cunosc pre unii brăbați cari în alte învățături a părtini s'au învrednicit, încă și așa trepte de oficiumuri poartă, care tocmai naționale sânt: și totuși nu pricep, sau nu vreau să priceapă, că sânt de după dregătoria lor îndatorați a lucra spre înflorirea culturii. Sânt încă și de aceia cari se cresc și se nutresc, în timpul învățaturii lor, prin Instituturi de bărbați zeloși — și pentru bunul Nației Românești cu totul învățați — ridicate, sau cu cheltuelile publice ale neamului în patrie, sau afară de Patrie, se imbarcă cu științe; și apoi după aceea ca niște cucu nemulțumitori, nu numai că nimic ajută la cultura neamului, ci încă, rătăcind în turmă străină, aruncă săgeți veninate asupra pieptului ce l-au supt și în rărunchii acelora cari i-au nutrit.

Mulți iară vrând să se desvinovățească pentru răceala lor ce au către cultura națională zic, că ei știu limba franțuzească, latinească, grecească și altele și pentru aceea nu ar avea lipsă de cărți românești, nesocotindu-se, ca tocmai de după bunul și numele Nației au pânea de toate zilele; necugetând despre aceea că în numele neamului sânt scutiți de toate greutățile publice. Unii ca aceștia să judece mai înțelepțește și să cumperie datorința statului său (lor), oare nu-i obligă aceasta spre a griji de luminarea credincioșilor sau a acelora din a căroră sudori se hrănesc?

Acum e timpul cel mai cuvincios, acum, când se lucrează pentru binele de comun, e mai de lipsă ca noi toți fiii Nației Românești să ne adunăm, nu în persoană, ci cu cugetul și cu sufletul la un loc, să ne sfătuim frățește și fără de nici o fățarnicie despre noi înșine, despre binele, cinstea și despre norocirea nației noastre; și așa sfătuindu-ne să aducem cugetele noastre într-o unire. Adevărat grăiește zicătura veche: Prin unire cresc lucrurile cele mici, iar prin neunire și cele mari pier și se fac nimica”.

Naționalistul vostru Damaschin Bojâna.

Din această prefață se desprind idei clare, deși forma în care sunt expuse suferă de o greutate de exprimare caracteristică mai tuturor scrierilor contimporane.

La începuturile epocii noi a culturii noastre, Bojincă este cel

dintâi care se angajează să discute problema noțiunii de „cultură“ în raport cu aceea a noțiunii de „civilizație“. Pentru el — la 1830 — semnificația cuvântului cultură este identică cu aceea ce înțelegem noi astăzi. „Când în cugetele, simțirile, aplecările, poftele și îndemnările noastre stăpânește rânduiala și liniștea“, atunci — zice el — conștiința sufletului nostru este fără prihană, și putem zice că suntem „norocoși“.

Cultura este singurul factor care dă valoare vieții individului, ridicându-l deasupra animalității. În toată viața lui omul este într'osefârșită frământare în mijlocul împrejurărilor în care i se desfășură existența. Idealul fiecăruia este să ajungă fericirea sau cel puțin mulțumirea de sine. La aceasta însă nu se poate ajunge numai prin îngrijirea vieții externe, căci liniștea sufletească nu se realizează prin bunuri materiale. Îngrijirea vieții interne, viața sufletului, trebuie să fie ținta supremă a fiecărui individ. Însă nu orice viață sufletească, ci numai o viață morală, în sensul învățăturilor creștine.

„Luminați mintea omului, pulberați tot ce e obicei și prejudecii, faceți rațiunea de sine stătătoare, întăriți judecata și atunci veți nimici cauzele dușmăniei și veți întări cauzele armoniei între oameni“⁴⁾. Așa ziceau reprezentanții raționaliști ai curentului luminării poporului din secolul al XVIII-lea și începutul celui de al XIX-lea. La aceasta însă nu se poate ajunge decât numai în măsura în care civilizația și cultura va lumina spiritul tuturor.

În prefața citată se vede că pe Bojincă îl preocupă tocmai luminaarea colectivității românești. Pentru aceasta simte nevoia să arate care este calea prin care se poate ajunge la luminaarea sufletului fiecărui individ al acestei societăți. El nu rămâne în cadrul luminării parțiale a sufletului, adevă acordând preponderență intelectului „cugetului“ — cum zice el, — și cum făceau raționaliștii, ci este partizanul unei dezvoltări armonice a facultăților sufletului. „Deci fiind noi întrebați — zice Bojincă — ce este deplinirea sufletului? — îi putem îndată răspunde cum că... se cuprinde într'o potrivită cultură, adevă în luminaarea tuturor puterilor acestora (cugetarea, simțirea și înclinarea) spre libera faptă a înțelepciunii, fiind pururea proptită de incurgerea moralității celei curate“. Această asociere a inclinației și simțirii la cugetare în vederea atingerii moralității este o problemă discutată de neumanismii vremii.

Moralitatea curată a lui Bojincă este același lucru cu morala

⁴⁾ G. G. Antonescu: Doctrinile fundamentale ale pedagogiei moderne. Ed. II. p. 296.

absolută a lui Kant și formează idealul suprem al umanității. Cărturarul român bănățean exprima idei noi pentru Români și ele nu erau străine de aceea ce frământa pe marii gânditori din Apus ai vremii.

Omul prin ereditate moștenește mugurul unor acțiuni care în viață o să-l ducă înspre o perfecționare a existenței sale. Vieța socială organizată a creat în cursul timpului anumite instituții care trebuie înțelese ca factori indispensabili ai instrucției și educației individului pentru a putea trăi viața comună, viața de societate.

Națiunea este o formă a societății. Frământările omenirii, în istoria ei, demonstrează că numai acele națiuni au putut străbate negura vremurilor trecute și vor avea nădejdea de a învinge greutățile prezente și viitoare, cari dispun de indivizi culti. Aceștia formează celulele de bază ale existenței lor și prin urmare toată atențiunea trebuie să se îndrepte asupra lor.

Gândindu-se la acțiunea binefăcătoare a culturii asupra individului, Bojincă nu circumscrie preocupările sale în cadrele abstracte ale unei filosofii de psihologie individuală. El nu vorbește despre trebuințele sufletești ale individului ca individ, ci considerându-l ca parte a societății. Și după considerațiuni pe plan general, el se ocupă de aceea ce are nevoie fiecare Român. Națiunea românească este pentru el o realitate. Pentru ea aceasta să ajungă într-o stare culturală care să-i dea puțința să reziste în viitor, atențiunea tuturor trebuie îndreptată în spre fiecare dintre membrii săi.

Din prefața citată se poate vedea clar că Bojincă este preocupat de culturalizarea nației românești. Aceasta nu se poate atinge decât prin „bună creșterea“ adecă educația și „luminarea“ sau instrucția „pruncilor“, a tinerimii.

Această necesitate o probează el aducând ca exemplu situația altor națiuni.

Calea de urmat este ca toți „fiii nației românești“ să lupte din răzputeri pentru înfrângerea întunecului. Pentru binele acestei nații, cu toții să se unească în cuget și în suflet căci „prin unire cresc lucrurile cele mici, iar prin neunire și cele mai mari pier și se fac nimica“. Acest principiu călăuzitor în desfășurarea activității naționale, l-au exprimat mai târziu și alții: Mureșanu și Alexandri — desigur mai poetic, însă Bojincă are meritul întâietății. Acest principiu a fost cunoscut de către toți elevii, viitori învățători ai preparanției dela Arad, pentru necesitățile educative ale cărora, plănuse el această lucrare. La temelie educației acestor învățători stătea acest început al unei educațiuni patriotice românești: „unire în cuget și în simțiri“. Dacă la 1848, Românii au înțeles dintr'odată „Răsunetul“

lui Mureșanu, faptul se datorește în bună parte și acestei lucrări a lui Bojincă, manual de școală, lectură foarte apreciată de serii întregi de dascăli români ieșiți din focul sacru al naționalismului ce-stăpânea în forul de cultură și atmosferă românească, care era Preparandia din Arad, — creația Bănățenilor.

La pagina 16 sunt următoarele versuri:

„Știința aduce cinste la tot omul,
Aur e la nobil, argint la cetățeanul;
Tronul împăraților prin ea luminează,
Coroana Crailor prin ea se vederează.
Sfânta lege prin ea se păzește,
Moralitatea numai prin ea crește“.

Dela pag. 17—24 Introducerea în care se cuprind următoarele idei: Făptura cea mai nobilă e omul. Dumnezeu a ales omul ca să stăpânească pământul. Pentru aceasta l-a înzestrat cu suflet nemuritor, a cărui substanță e mintea. Cu ajutorul minții omul știe să deosebească binele de rău, știe să se ferească de păcate, știe — în sfârșit — să umble numai pe calea dreptății, care, singură, duce la fericirea omului pe pământ. Dar spre a ajunge la fericire nu e de ajuns numai ca omul să fie născut, ci este nevoie ca el să fie și bine crescut. Mintea însă la început e foarte mărginită și ea se dezvoltă, se împunernicește numai prin îndeletniciri în cugetări. Omul numai cugetând și judecând ajunge să aibe o minte clară, putând astfel să înțeleagă și să cunoască datoriile sale și dacă nu va fi îndreptat din copilărie pe calea înțelepciunii, a dreptății și a adevărului — și aceasta potrivit putinții de percepere a celor văzute și auzite — rici când nu va putea ajunge să se poată considera odată, mai mult sau mai puțin, fericit.

Prin aceasta se dovedește că omul nu își e sie singur de ajuns și că e de neapărată nevoie ajutorul altuia. Acești alții, cu meniri covârșitoare în educația tineretului, sunt părinții și învățătorii.

Scopul firesc al căsătoriei este: a se naște copii — prunci zice Bojincă — și apoi a-i crește bine. Părinții au datoria morală de a îngriji ei înșiși de creșterea copiilor lor. A încredința creșterea copiilor pe seama altuia, adică doicelor și bonelor, este o greșeală fundamentală. Păcatul cel mai mare însă, crima de neiertat, constă în împiedecarea nașterii, în avort. Mamele cari avortează nu sunt ființe vrednice de societatea omenească, a cărei lege călcând-o, calcă însăși legile Dumnezezești și omenești.

Urmează apoi Despărțirea I cap. I: „Despre datorințele mameilor”. În această ordine de idei Bojincă arată că: toate femeile, indiferent de poziția lor socială, au datoria de a-și alăpta singure copiii. În această privință spune că atât trupul cât și sufletul sunt influențate direct de laptele mamei. Mamele cari nu-și alăptează singure copiii sunt numai quasi mame. Sufletul copiilor se înstreinează de ele și aceasta are consecințe dezastruoase asupra familiei în special și a neamului întreg general.

Intreaga scriere e sprijinită cu citate clasice din cei mai învățați oameni, pentru ca în forma aceasta să ni se poată mai ușor expune: datoriile părinților față de creșterea copiilor, ale acestora față de părinți și în general cele mai bune principii de educație. Pentru exemplificarea principiilor, Bojânca dă o mulțime de povestiri și istorioare bine potrivite cu ideea ce o ilustrează. Ține mult la o educație aleasă deoarece — cum e și firesc — vede în ea izvorul celei mai bune organizații sociale. Numai într'o bună organizație socială României se pot cultiva, apreciind neprețuitele foloase ale culturii — izvor de rezistență națională a „nației Românești” — cum zice el.

Pentru vremea când a apărut, „Directorium bonae educationis” sau „Diregătorul bunei — creșteri” a lui Bojânca este o lucrare originală. Istoria literaturii didactice românești în urmărește o altă lucrare similară, ce s'ar datora unui român.

Câteva idei de educație — am arătat — cuprinde și „Observații de limbă românească” a lui Paul Iorgovici în capitolul despre „Creșterea pruncilor”. Acelea erau primele idei de această natură exprimate la noi, la Români, și în limba românească.

Lucrarea lui Bojânca este însă mai completă, mai cuprinzătoare, prin varietate. Însă și unul și altul exprimau idei foarte interesante cu privire la problema educabilității.

Aristoteles — și după el cu mici adăugiri mulți pedagogi empiriști susțineau că la naștere spiritul omului se prezintă ca o „tabula rasa”, lipsit de anumite elemente înăscute. Astfel educatorul poate îndruma cum vrea pe copil. Paralel cu această concepție empirică a luat naștere, intensificându-se din ce în ce, cealaltă concepție care admite existența unor elemente înăscute, care însă trebuie puse — prin educație — într'un mediu favorabil dezvoltării și perfecționării lor. Atât Iorgovici cât și Bojânca sunt partizani ai acestei din urmă concepții. „Mugurul tuturor lucrurilor — zice Bojincă — zace în om încă atunci când se naște”. Prin educație ele se pot complecta, însă nu în violentă contradicție cu cele care îi sunt deja înăscute. Toate la un loc sunt menite a se desvălui și a se „direge”. La această „pârghă

a deplinării” puterilor firești ale individului nu se poate ajunge decât prin „Creștere“. Iar „Creșterea“ despre care vorbește Bojinca are două laturi: educația propriu zisă și instrucția.

Astfel de principii le exprimaseră și alții și îndeosebi Goethe în scrierile pedagogice ale lui. Pentru a avea puțință de confruntare cităm după D-l Prof. G. G. Antonescu câteva din principiile marelui poet și filosof german: „Toate calitățile unei plante sunt cuprinse sub formă potențială în sămânță și nici o calitate, pe care nu ar conține-o sămânța sub acea formă, nu o va dobândi planta; tot astfel și personalitatea formată, nu e decât rezultatul evoluției însușirilor cuprinse în stare de potențialitate în ființa individuală. Educația deci va putea să supravegheze și să dirijeze acea evoluție, nici odată însă nu va putea să-i dea o direcție opusă celei naturale”. (O. c. p. 268). Și fiind vorba de educația etico-socială D-l Antonescu comentează următorul principiu al lui Goethe: „educația socială” va tinde să sprijine în indivizi dezvoltarea cât mai mare a însușirilor umane, a simțului moral. Societatea pretinde, și are dreptul să pretindă, dela toți indivizii moralitatea. Această pretenție absolută se bazează tocmai pe plasticitatea caracterului individual, care permite individului întărirea simțului moral și apărarea lui contra oricărui atac, face deci posibilă dominarea de sine. Individul trebuie la un moment dat să ajungă a fi stăpân pe forțele sale, să fie capabil de a înfrâna pe cele rebele și de a îndemna pe cele slabe. Omul devine astfel din individualitate, personalitate” (c. c. p. 269).

Intr'o formă desigur mai rudimentară aceste idei se desprind și din „Prejața“ lui Bojinca, din fruntea scrierii de care ne ocupăm. Ele nu sunt pentru el doar reminiscențe de lectură, ci preocupări perseverente de stabilire a celor mai potrivite căi ce au să ducă la luminarea sau cultivarea „Nației românești”.

Mai departe zice Bojinca: „fundamentul cel de căpetenie al creșterii este: a dezvolta toate puterile trupești și sufletești ale omului și așa a le cultiva, ca prin acea dezvoltare și cultură să se poată cât de bine ajunge scopul cel de pe urmă al omului și moralitatea lui”.

Nu este aceasta o plastică exprimare a principiului educației integrale pe care o urmărește cu atâta perseverență pedagogia contemporană?

Ținând samă că Bojinca nu înregistrează acest principiu ca pe un simplu fapt divers, ci ca pe o necesitate absolut indispensabilă în educația tineretului român, el poate fi considerat ca un precursor în această privință, la Români.

În literatura vremii nu găsim nici o lucrare de această natură la Români. El este cel dintâi care este preocupat adânc de aplicarea la noi a marilor principii pedagogice care se desprinde din operele pedagogilor filosofi ai secolului al XVIII-lea și începutul celui de al XIX-lea.

Imprejurările istorice nu au fost potrivite aplicării acestui principiu. Școala noastră și toți factorii în sarcina cărora cădea marea misiune a educației tineretului român, nu au fost — de altfel ca și aiurea — în acea stare de organizare și înțelegere care să poată aplica temeinic acest principiu al educației integrale. Poporul român, ca și celelalte, abia în secolul nostru, al XX-lea, caută să găsească modalitățile cele mai potrivite pentru realizarea unei armonioase educațiuni a tineretului în sens integral. Această integralitate o vedea Bojinca izvorând numai din desvoltarea armonioasă a însușirilor fizice și sufletești ale copilului.

Pe deasupra, această educație poartă, la Bojinca, pecetea moralei creștine, care singura este în stare a îndrepta conștiința omului spre înțelegerea sensului vieții sale și scopul pe care-l urmărește. Din această învățătură creștină însă omul nu desprinde numai sensul existenței sale, ci poate pătrunde mai ușor taina lucrurilor împrejmuitoare și în același timp poate sesiza existența celui care a creat aceste lucruri, existența lui Dumnezeu.

Un alt motiv care face din lucrarea lui Bojinca o lucrare deosebit de interesantă pentru vremea când a apărut este că se ocupă și de problema educației femeii. Femeia încă de fată trebuie educată pentru marea misiune ce o are ca temelie a familiei. Ea trebuie delă început ca să-și înțeleagă rosturile ei casnice, de mulțumire pentru sine, realizând odată cu aceasta și fericirea bărbatului și a copiilor. De felul cum înțelege să-și îndeplinească aceste rosturi ale ei, va depinde educația copiilor, viitorul lor și deci trăinicia familiei.

Dumnezeu a statornicit prin legile creațiunii anumite îndatoriri speciale femeii. Dintre acestea cele mai de seamă este nașterea și în legătură cu aceasta alăptarea singură a copiilor ei.

A se opune acestor îndatoriri firești este o crimă rezultată nu numai din călcarea legilor lumești ci și a celor dumnezești. În această opunere, în avort și în încredințarea creșterii copiilor pe seama altora Bojinca vede o crimă ce minează existența neamului românesc.

Pentru Banat problema aceasta a fost atunci și este și acum una din cele mai arzătoare. El a sesizat-o și nu a ezitat a se ocupa de ea și a da indicațiuni viitorilor dascăli cum trebuie să procedeze în

marea lor misiune de educație, de cultivare și luminare a maselor populare.

Pentru toate considerațiunile de mai sus, Bojinca ne ajută să ne dăm seama despre starea culturală -socială a Banatului, de frământările care au existat atunci și cari îl preocupă atât de intens în legătură cu vieța în viitor a neamului românesc.

STRIGĂTURI

culese de Gh. Atanasiu în Pojejena de sus jud. Caraș.

*Sus! sus! mândruțo sus
Că prea multe — albele — ai pus
Și pre-nas nu-ți-ai ajuns* University Library Cluj
*Și ți-o rămas nasul gol
Ca o muche de topor.*

*Bucură-te soacră mare
C'ai căpatat noră tare
Să-ți ajute la ciubăr
Să te scuture de păr.*

Florile își împlinesc menirea

(Schită)

de Simion Duma

Valerie ridică coasa pe umăr și lăsând să se trântescă porțița dela curte în urma lui, apucă pe hudița Dorceștilor. Calea nu-i era pe aci. A ieșit prin mijlocul satului, să atragă atențiunea oamenilor, că de acum nu mai pot să-l socotească copil. Își umplu coșul pieptului cu un aer de mândrie și trăgându-și pălăria deasupra ochiului, căuta să descopere printre mușcatele din fereastră, ochii negri, sprâncenați, cari să-l privească.

Coasa, legănată în bătaia razelor de soare, reflecta raze alb-violete, fulgerând fiori de groază. Trecând pe sub pletele argintii ale sălciilor din vadul morii, luă cărarea ce țivește ca un chenar, poala dealului.

Privirile îi alunecară deoparte și alta a cărării. Florile înălțau spre cer, pâlnii albastre. Altele își ascundeau ochii vineți, catifelati, sub umbrarul frunzelor. Gândurile i s'au oprit — câteva clipe — deasupra capului, ca un roi de albine, ieșit din coșniță, ca apoi să pornească la drum, avântându-se în sferi mai îndepărtate. Cumpăniră: cum din glia neagră a pământului pot să răsară culori atât de gingașe? Tărâna, care pune dulceața în bobul de aur al cucuruzului, prin ce minune strecoară otravă în flori?

Cântecul, desprins depe undele cristaline ale apei, e luat de frunzele sălciilor, care, în legănarea lor, îl transpun dela una la alta ca să-l împrăștie apoi în atmosferă prin adierea vântului, de unde e prins de urechea lui Valerie și fluturat, ca o mângâiere, peste ramurile inimii. Prin o fredonare ușoară, Valerie îngână susurul apei. Absent la tot ce se petrece în afară de el, vocea îi țâșnea, ca flacăra din foc, sentimentele care se aprinseseră în el. Pe nesimțite urca o serpentină după alta, care încrustau dealul, ca nojițele dela opincă, piciorul. A obosit. Oprindu-se să-și tragă sufletul, s'a întors cu fața cătră sat. O slabă închipuire de sat. Casele oloage sunt plecate într-o parte. Printre ochiurile de geam, sparte funduri de picrină. Acoperișurile putrede s'au pluștit, ca o pălărie de păslă udă, pe capul unui bețiv. Aerul era atât de curat, că vedea crucea depe biserică. Când își muta privirile în partea opusă, i se deschidea — peste vârful pomilor din grădini — câmpul larg deschis unde oamenii nu-și mai ridi-

cau ochii depe cornul sapei. Lângă el, în marginea unui rozar, tufe de măceș, cu flori rotunde, cădelnițau aerul. Coplesit de atâta frumusețe și fiori de emoție cari vibrau în el, porni la drum.

Pe muchea Stroilei apăru Lucreția. Se întoarcea cu traista pe umăr, agățată de vârfului degetului mare dela mâna dreaptă. Cu fața liniștită, ocolea sprintenă brușurile de bolovani, depe cărare.

Valerie îi ieși înainte. Lucreția îl întâmpină ridicându-i în față doi ochi mari — două petece de postav, negri, prin cari n'a trecut încă scânteia divină ca să le aprindă luminile.

— Tu iei dimineața, roua depe flori?! — zise Valerie într'un moment de inspirație.

Lucreția se uită la el încurcată — neștiind ce să-i răspundă. Lui îi păru bine de zăpăceala fetei. Simți că înmuguririle din carnea lui desvăluiră dorințe cari îi bat la poarta simțurilor, umplându-i interiorul de plăcere și căldură. O învălui pe Lucreția în priviri galeșe și continuă vorba.

— Unde ai umblat așa de dimineață? Lucreția îi răspunse că a dus demâncare la tatăl său. Cuvintele ei îi par stropi sunători, care se prăvălesc dintr'un păhar de cristal împrăștiindu-se în aer. Ne mai putându-se stăpâni, petrece brațul peste umerii fetei și strângând-o la piept o sărută.

Lucreția a rămas năucită. După ce și-a dat seama, ce i s'a întâmplat, au început remușcărilor. Dece nu i s'a împotrivit? A fost atât de fulgerător! Un sentiment de rușine a făcut să-i cadă peste ochi pleoapele grele. Prin sat s'a ferit din calea oamenilor. Acasă și-a tras năframa pe față — dinaintea mamă — sei. Are să afle când se va uita la ea. Rămasă singură s'a așezat în fața oglinzii. Pe obraji îi ardeau încă, urmele buzelor lui Valerie. Se uita că are și ea sâni rotunji ca fetele. Inima îi bătea altfel. Se redesteptau în ea dorințe cari se îndreptau spre Valerie, ca mânuțele de copil, spre a cuprinde cu degetele razele de soare, imprimându-i pe față drăgălășenie și zâmbet nevinovat.

Până a ajuns la loc, toporâștea coasei bătuci carnea pe umărul lui Valerie. Cămașa a prins scoartă. N'a simțit durerea. Ce întâmplare ciudată! Dacă i-ar fi ieșit în cale o fată mai în etate n'ar fi îndrăsnit.

A luat brazde largi cari îi descleșteau încheieturile oaselor. Trifoiul era mare și culcat la pământ. Se făcea ghem sub coasă, aburindu-i fruntea cu broboane de sudoare.

Pe ramurile inimii, petalele dorințelor desvăluiau fructe mici cari se pârguiau în belșug de soare și inmuri de ciocârlii.

„Suflet nou” — A. IV. Nr. 8 Aug. 1937. Comloșul Mare.

Revista D-lui Andrei Bălan a împlinit 3 ani de existență. Menționăm acest fapt cu deosebită satisfacție, deoarece timp de 3 ani această revistă și-a creat un drum frumos. Ferită de program rigid, revista „Suflet Nou” a ajuns prin străduințele colaboratorilor, la o prestață care nu i se poate tăgădui.

Numărul 8 se ocupă în multe articole cu „organizarea profesională țărănească”. Se pare că „Suflet Nou” trece dela caracterul de revistă culturală propriu zisă la revistă cu caracter de doctrină.

Se urmărește cu multă pricepere problema organizării profesionale țărănești în afară de cadrele politice.

Intre articolele din acest număr se impun acelea semnate de: Andrei Bălan-„Scrisoare deschisă țăranilor”; Dr. St. Cioroianu: „Rolul mare al preoșimii în viața satelor”; P. Cocârlan: „Pentru o nouă organizare a satelor”; A. I. Movilă: „Administrația ca factor de educație și progres”. Mențione specială merită articolele semnate de plugarii Nic. Humă Bogdan, P. Terbățiu.

Mai semnează Păr. Gh. Cotoșman, Ilie Ivănuș, Coriolan Comloșan, Aurel Drăguiescu, G. Atanasiu, M. Bogoie, Aurel Contrea, Teodor Baloș etc.

E o revistă bună și merită a fi citită de toți.

Noi cei dela Astra ne bucurăm îndeosebi de această revistă, deoarece credem că în trăinicia acțiunilor noastre de cultură vedem biruința neamului românesc în această parte a țării. Deci cu prilejul începutului celui de al 4-lea an, trimitem rev. „Suflet Nou” și conducătorilor ei un frățesc îndemn: Înainte!

Revista de filosofie. Vol. XXII Nr. 2 (Ofr Iunie) 1937 București.

Cea mai serioasă revistă de filosofie a noastră este fără îndoială aceea pe care o conduce prof. univ. C. Rădulescu Motru. Numărul 2 semnează: C. Rădulescu-Motru „Psihologia poporului român”, — Prof. Alexandru Marcu: „Vitorina de Feltre — un pedagog din Renaștere”, Daniel Clusel: „Le Hasard”, Avram Giurcă — Limbajul și procesele de cunoaștere”.

Toate sunt studii de mare prestață științifică.

Recenziile lucrărilor filozofice și pedagogice sunt bogate.

Hotarul. — Arad anul IV. Nr. 6—8 Iunie 1937.

Revista „Hotarul” ce apare la Arad continuă să apară în condițiuni de fond și formă deosebit de impunătoare.

D-l G. Sofronie, profesor de drept internațional la Univ. din Cluj, se ocupă de „Apărarea noastră diplomatică”. D-sa, pornind dela acuzațiile ce s’au formulat asupra orientării politicii noastre din afară, arată că unele sau altele dintre actele prin care ne-am obligat au fost criticate și prin aceasta s’a criticat activitatea aceluia care a condus mult timp după războiul politica noastră externă: d. N. Titulescu.

D. Sofronie evidențiază că atitudinea unor oameni față de D. Titulescu este greșită. Aceasta pentru simplul motiv că ceea ce a determinat fizionomia juridico-diplomatică a apărării noastre convenționale, a fost nu voința unui om, ci o constantă cunoștiință națională: rezervă față de Statele revizioniste și amicitie, solidaritate și asistență reciprocă față de Statele legate de principiul respectării tratatelor. Granițele mai primejduite au nevoie de apărare militară și diplomatică. În lumina ideii de securitate a granițelor noastre, D. Prof. Sofronie analizează pactele noastre și ajunge la concluzia că este greșit a se vorbi de o „politică personală” în diplomația noastră.

D-l Prof. C. Rudneanu evidențiază meritele istoricului Dr. I. Sârbu. Lucrările lui: *Matei Vodă Bășarab, auswärtige Beziehungen 1632—1654* (Lipsca 1899) și „Istoria lui Mihai Viteazul, Domnul Țării Românești” (Buc. 1904) îl arată a fi unul din istoricii noștri cei mai bine documentați. Dr. I. Sârbu a fost nu numai un istoric, ci și un luptător național. De sigur este cel mai de elită intelectual pe care l-a avut Banatul.

Deosebit de interesante sunt „Aspectele din Munții Apuseni” prezentate de Prof. Tr. Mager. D. V. Cilibia în studiul său pornind dela constatarea că prevederile doctrinei liberale au fost desmințite de realități (Hotarul Nr. 4), se străduiește să arate că liberalismul a fost o doctrină creată din interes și că industria nici unei țări nu s’a dezvoltat sub imperiul său, ci sub regimul protecționist.

Literatură semnează: Gh. Mateiu, I. V. Racea, Al. Negură, Marcel Olinescu și Pan.

T. T.

Literatura muzicală din ultimul timp s'a îmbogățit, pe lângă unele lucrări corale de mai mică însemnătate, cu două publicații de o importanță capitală pentru valoarea lor istorico-pedagogică și științifică ce prezintă.

1) Dl G. Breazu, distins profesor de Enciclopedia și Pedagogia muzicală la Academia regală de muzică din București, dă publicității un extras din volumul „Omagiu lui Constantin Kirițescu”, sub titlul „UN CAPITOL DE EDUCAȚIE MUZICALĂ”. (Edit. C. Rom. Buc.).

În această valoroasă lucrare, unică până acum la noi în acest domeniu, autorul, prin pătrunderea adâncă și analiza critică-istorică a ideii de educație muzicală, începând cu vechii Greci și trecând prin întreaga dezvoltare a culturii noastre europene, cu bogate citații din scrierile clasicismului antic, și al elevului mediu, a izbutit, mai mult decât rezumă titlul, să ne arate însemnătatea ideii de muzică și de educație prin muzică a omului pentru perfecționarea vieții sale sufletești.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Legând această idee de formarea sufletului nostru național prin farmecul melosului popular, D-sa a reușit cu aceeași pătrundere să desprindă puterea „viersului românesc” ca factor educativ în viața noastră socială. Și cum educația socială își are baza, începuturile în familie, mai apoi în școală, D-sa, în dubla-i calitate de om de știință și de inspector al învățământului muzical secundar, având la îndemână bogate însemnări personale și date oficiale, nu putea să nu privească, pe lângă punctul de vedere sufletesc, și prin prizma istorică, începuturile de educație muzicală școlară la români, infiripate mai întâi pe lângă biserică, încă dela 1776, drept muzică religioasă, mai apoi, treptat, luând o dezvoltare aparte ca „musică” „muzică”, iar aproape de zilele noastre „muzică vocală” în învățământul românesc.

Concepțiile educative și didactice asupra muzicii, considerată mai până acum câțiva ani, ca „dexteritate”, iar oficianții acestei slujbe drept „maestri”, titulatură devenită de nuanță pejorativă, nu puteau să dăinuiască, convingându-se înșiși conducătorii învățământului că acest obiect își are rostul bine determinat în formarea caracterului și sufletului tineretului școlar.

Scopul muzicii evoluând dela simpla învățare a elevilor să cânte, spre realizarea frumosului, sub colorit național, „prin punerea în

vibrație a sufletului românesc, interesul precumpănitor fiind educația simțului muzical, adică pregătirea sufletelor capabile să „guste muzica, ca fiind unul dintre cele mai puternice mijloace ale satisfacției sufletești” (p. 84) desigur și legiuitorul la ultima modificare a învățământului secundar, s'a convins de această însușire a muzicii, decretându-o ca „artă”, iar pe slujitorii ei, având aceleași studii de pregătire secundară și superioare de specialitate, egalându-i în titlu și situație cu ceilalți profesori.

Cum la reformele de bază ale învățământului secundar din ultimele decenii a avut un rol precumpănitor, mai ales la cea din urmă (1928), actualul Secretar Gen. al Ministerului Educației Naționale, D-I Constantin Kirilescu, ridicând obiectul muzicii și pe profesorii de muzică la considerația ce într'adevăr o merită, nu numai în viața socială culturală, ci și în cea școlară (atunci, când aceștia își înțeleg misiunea, debarasându-se de învechitele concepții și insuficiența activității școlare n. n.), — nu era nimeni mai indicat ca D-I G. Breazul, care dotat cu un bogat și frumos stil literar și cu componența îndeajuns de cunoscută, să alcătuiască un omagiu mai nimerit omului școlii, care personal a contribuit în largă măsură la creșterea, poate pentru multă vreme, a soartei învățământului muzical din școala noastră secundară.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

D-I prof. G. Breazul de altfel nu este pentru prima dată că face asemenea servicii culturii muzicale românești. D-sa a mai alcătuit sub titlul „*Die Musikerziehung in Rumänien*” un volum de propagandă românească, cuprinzând aceleași idei, din prilejul primului congres internațional de educație muzicală, ținut la Praga în Aprilie 1936, volum, care, deasemenea, prin forma exterioară impunătoare, conținutul, exemplificările de muzică românească și datele statistice prezentate în diagrame pe diferitele tipuri de școli, a trezit, pe lângă interesul mare al congresiștilor, și mai mult admirația acestora față de progresele realizate la noi pe teren muzical școlar.

Ca dovadă e suficient să cităm din darea de seamă a ziarului „Prager Presse” asupra comunicărilor și demonstrațiilor românești că „în privința cultivării educației muzicale, nu este al doilea popor în Europa care să se poată măsura cu România”.

Iată deci unul din oamenii școlii românești care prin activitatea-i valoroasă ne face cinste chiar și peste hotare!

2) Nu mai puțin lipsită de valoare muzicală și de interes pentru cunoașterea folklorului muzical românesc din sudul Dunării, apare culegerea D-lui *Ioan Caranica*, prof. de muzică la Școala Normală de învățători din Cluj, — „130 MELODII POPULARE AROMÂNEȘTI”

(Edit. Universul, Buc.), cuprinzând diferite genuri de melodii de dor, doine, balade, de jale, de nuntă, cântece ce se cântă la Sâmbziene, etc.

Ceeace impune numai decât cunoscătorului de folklor muzical, și ca dovadă că aceste prețioase melodii au fost cu competență și grafic fidel notate, este și faptul că marea parte din ele au fost fixate în măsuri mixte, mai ales în 7/8 caracteristice muzicii slave, orientale, cum dealtfel același suflu îl provoacă și melodiile aromânești.

Pe lângă notația muzicală firească, autorul, ca fost profesor la școalele românești din Macedonia, dublat și cu cunoștințe de limbă și fonetică, a prezentat textul cu cele mai mici particularități dialectale, într'o formă nealterată și grai curat aromânesc. Paralel pe două coloane sub fiecare melodie, dă traducerea textului și în limba literară românească, fiind astfel această colecție de un îndoit folos, atât pentru cercetătorul muzical cât și pentru specialistul filolog, pe care îl interesează particularitățile și caracteristicile acestei ramure de grai românesc.

Explicații coreografice asupra jocului sora „coru“ la aromâni, descrierea nunților colective după obiceiul locului în hore mixte ce se desfășoară afară din comună, în spectacolul naturii, judicioase observații muzicale asupra gamelor orientale în care sunt scrise melodiile, ritmul specific al măsurilor de 7 timpi, analize asupra elementelor muzicale ca mișcarea, ambitus (întinderea), cadențe, etc., din al căror punct de vedere se cercetează științificește și universal comparativ folklorul muzical din zilele noastre, — iată câteva considerațiuni asupra studiului ce prefațează colecția de folklor muzical a colegului Caranica.

Prin serviciul ce D-sa I-a adus culturii muzicale românești, salvând aceste melodii dela pieirea sigură ce le-ar fi venit cu vremea, alături de lucrările similare serioase ce au apărut la noi și vor mai apare (!) în acest domeniu, desigur multe din problemele, aprins discutate la ordinea zilei, se vor elucida dela sine sub forța argumentelor științifice, fără a mai fi nevoie de polemici și controverse cu răsunet internațional între reprezentanții culturali ai neamurilor vecine ori conlocuitoare cu noi.

Dr. NICOLAE URSU.

Raportul general

asupra activității organizațiilor „Astrei“ din Banat pe anul 1936/37 *)

Onorată Adunare Generală,

Regionala Bănățeană a Astrei s'a constituit la 28 Februarie 1937. Este firesc ca în raportul de față să arătăm activitatea Desăprțămintelor bănățene până la acea dată; urmând ca de aci încoace să evidențiem străduințele depuse de către Comitetul Regionalei pentru organizarea sau reorganizarea organizațiilor bănățene ale „Astrei“.

Despărțământul Timișoara are 27 cercuri culturale satești cu cca 700 membri.

Activitatea s'a manifestat deoparte în Timișoara; de altă parte în cele 27 comune în care sunt organizate cercuri culturale.

În Timișoara, prin îngrijirea Astrei și cu concursul altor instituții de cultură, s'au ținut 7 conferințe, dintre care 4 s'au ținut la Manufactura de tutun pentru muncitorii acestei întreprinderi. Tot aci s'au sărbătorit, sub patronajul Despărțământului, cele două zile mari în viața culturală și națională a neamului: 1 Iunie 1936: jubileul de 75 ani al „Astrei“ și 1 Decembrie 1936, marea zi a reîntregirii noastre naționale.

La sate s'au ținut în total 100 de conferințe. Ziua de 1 Decembrie, 10 Mai, ca și jubileul de 75 ani ai Astrei au fost sărbătorite sub patronajul Astrei, cu concursul școalelor și bisericii.

Bibliotecile cercurilor culturale au fost bine cercetate și în anul de activitate ele n'au putut fi îmbogățite, decât cu un stoc de 192 volume și broșuri.

Despărțământul Lipova s'a reorganizat la începutul anului 1936 și numără până acuma 109 membri fondatori pe vreață și activi din toate clasele sociale. Comitetul despărțământului a făcut toate diligențele ca să repare edificiul „Astrei“ din Lipova, iar din 15 Septembrie 1936 despărțământul dispune și de un aparat de radio, cumpărat cu un ajutor de 15.000 lei dela Prefectura județului Timiș-Torontal.

În Dumineci și sărbători se adună membrii despărțământului și

*) Aprobata în ședința comitetului Reg. Băn. a Astrei din 29 Aug. 1937.

alți locuitori ai Lipovei pentru a asculta programele difuzate de posturile noastre de radio.

Despărțământul Lipova a organizat și o școală tip „Astra“ pentru țărani. Școala a funcționat dela 1—19 Martie 1937 în internatul liceului comercial din Lipova și a avut un număr de 36 auditori din plasa Lipova. Pentru susținerea acestei școale Camera de Agricultură din Timișoara a dat o subvenție de 15.000 lei, fapt pentru care și pe această cale aducem mulțumirile noastre conducătorilor ei. Școala țărănească, continuată și în anii viitori, va da rezultate deosebit de satisfăcătoare pentru cultura socială a agricultorilor români.

Nu putem evidenția cum se cuvine inițiativa deosebit de frumoasă a Despărțământului Lipova de a distribui elevilor săraci ajutoare cu ocazia serbării pomului de crăciun. S'au distribuit diferite obiecte în valoare de 5.550 lei.

În afară de această activitate, Despărțământul Lipova a organizat și diferite serbări cu conferințe din domeniul educației culturale.

Despărțământul Lugoj. A funcționat cu 12 cercuri culturale având cca 160 membri. Sub auspiciile acestui despărțământ s'au ținut câteva conferințe în Lugoj și în sate.

Între 8—21 Martie 1937 Despărțământul a organizat o școală pentru țărani cu 17 elevi în prima săptămână și 12 elevi în a doua, găzduiți pe cheltuiala despărțământului. S'au predat 30 lecții de agricultură, zootehnie și pomicultură la Școala Agronomică din Lugoj și 22 lecții de L. română, geografia și istoria patriei, educația cetățenească și economie politică, igienă, morală creștină și apărare contra gazelor.

Conducerea despărțământului a obținut în această privință concursul binevoitorilor al unora dintre profesori, medici, preoți, etc.

Despărțământul Caransebeș a funcționat cu 28 cercuri culturale având câteva sute de membri dintre care 14 fondatori și 23 pe viață. Sub auspiciile despărțământului s'au ținut 27 conferințe în Caransebeș și 23 conferințe în cadrul cercurilor culturale sătești.

Tot sub auspiciile și cu colaborarea intensă a despărțământelor țărănești din Glimboca, Borlova și Poiana precum și Căminul cultural din Caransebeș de sub conducerea d-lui P. Jmanca. Toate zilele de sărbători naționale s'au bucurat de festivități impozante prin activitatea depusă de conducerea despărțământului și cu concursul tuturor instituțiilor culturale.

Despărțământul Caraș a funcționat cu 6 despărțăminte de plasă și 37 cercuri culturale sătești.

Din inițiativa despărțământului și a cercurilor culturale s'au ținut în acest an aproape 150 conferințe, șezători și concerte. Aceste conferințe au fost făcute sistematic câte 4—5 într'o localitate. Cercurile culturale dispun de biblioteci cu dulapuri tip „Astra“ și ele au fost bine cercetate.

În cadrul reprezentărilor cinematografice ale despărțământului s'au rulat lunar câte 2 filme culturale. Tot sub auspiciile și cu spesele despărțământului s'au organizat, sub conducerea d-lui Dr. P. Râmneanțu, o echipă de cercetări monografice în comunele Borlovenii vechi și Pătași. Despărțământul a făcut 10 colecte adunând suma de lei 13.000 pentru înfometajii din Basarabia.

Despărțământul dispune de un cinematograf care a adus venituri în sumă de 638.151 lei din care s'a acoperit costul filmelor în sumă de 215.551 lei și celelalte cheltueli atât pentru întreținerea cinematografului cât și pentru buna funcționare a Despărțământului.

Din cele arătate mai sus se poate vedea că organizațiile bănățene ale „Ăstreii“ au desfășurat o activitate destul de frumoasă în raport cu mijloacele materiale de care dispun.

Dacă, în trecutul nu prea îndepărtat, Astra a pregătit sufletele românești de dincoace de Carpați pentru rezistența lor față de presiunile de tot felul ale unui regim care își voia să le extermină; dacă această „Ăstră“ a contribuit atât de mult din punct de vedere moral la înfăptuirea reîntregirii neamului românesc, atunci acestei asociații trebuie să i se dea puțința ca să-și îndeplinească menirea și în România Mare.

Statul nostru nu-și poate îndeplini toate cerințele morale numai pe cale oficială-administrativă. Are nevoie de instituții de mare autoritate și alături de Fundațiile Culturale Regale, Liga Culturală, Liga Atnirevizionistă, Institutul Social Român „Astra“ vine cu prestația unei activități desfășurate, numai pentru binele neamului, timp de mai bine de trei sferturi de veac.

„Ăstra“ deci își are rolul ei în întărirea, în desăvârșirea Statului român, tocmai pentrucă ea activează în acele părți ale țării, în care în vremuri de urgență, a ajuns la triumful intereselor naționale ale poporului român.

Ăci, în Banat, neamul nostru se află la o răscruce de crâncenă luptă etnică. Rosturile românești trebuiesc restatornicite, Românului trebuie să i se redeștepte în suflet acea solidaritate firească între el și plaiurile acestui pământ, trebuie să redevină conștient că prin viața lui de toate zilele, bine organizată, contribuie la marea și peste veacuri continua viață a comunității naționale românești.

Iată pentru ce la 28 Februarie a luat ființă Regionala Bănățeană a Astrei, înglobând în sine toate organizațiunile existente și care trebuie să primească îndrumări mai apropiate și directe în vederea activității viitoare.

Comitetul Regionalei, îndată după ratificarea constituirii de către Comitetul Central, a procedat la:

1. Organizarea secțiilor.
2. Organizarea sau reorganizarea despărțămintelor de plasă și a cercurilor culturale sătești.
3. Stabilirea colaborării armonioase cu alte asociații.
4. Crearea unui organ de publicitate al Astrei Bănățene și a unei edituri proprii.
5. Adunarea mijloacelor materiale.

În privința celor de mai sus aducem la cunoștința Onor. Adunării Generale următoarele date pozitive și care ne inspiră nădejde că Astra Bănățeană va fi în măsură să desfășoare, deacum încolo, o activitate mai intensă și mai sistematică, deci cu repercursiuni și mai evidente în viața socială-culturală a românilor de aici.

A. Regionala are 9 secții științifice organizate cu membri activi și corespondenți și anume:

1. Secția juridică Preș. d-l Prim-Președinte Dr. Al. Marta.
2. Secția literară Preș. d-l prof. N. Jucu.
3. Secția istorică, etnografică și muzeală Preș. d-l Dr. I. Miloia.
4. Secția social-economică Preș. d-l Dr. C. Grofșoreanu.
5. Secția demografică Preș. d-l Dr. P. Râmneanțu.
6. Secția medicală și biopolitică Preș. d-l Insp. Gen. Dr. Al. Milețici.
7. Secția feminină Preș. doamna Aurelia Dr. P. Ciobanu.
8. Secția de educație națională Preș. d-l Insp. V. Mioc.
9. Secția artistică Preș. d-l Prof. I. Perian.

Toate secțiile și-au fixat un program de lucru care a fost publicat în revista „Luceafărul” numărul 3—4 și care este în deplină concordanță cu regulamentul lor de organizare.

B. În privința organizării sau reorganizării organizațiilor Bănățene ale „Astrei” Comitetul a hotărât ca să creeze în fiecare plasă administrativă câte un despărțământ. Comitetele acestor despărțăminte au fost îndrumate a reorganiza cercuri culturale în satele din plasa respectivă.

Astăzi avem următoarele despărțăminte de plasă, legate direct cu Regionala:

In Timiș-Torontal la:

1. Timișoara preș. Dr. P. Tucra protopop;
2. Sânicolaul Mare preș D-I I. Deac primpretor;
3. Periam pre. D-I A. Deac primpretor;
4. Lipova preș. D-I Sever Bocu fost ministru;
5. Jimbolia preș. D-I Dr. Ștef. Pascu notar publ.;
6. Buziaș preș. D-I I. Ghețea protopop;
7. Ciacova preș. D-I Augustin Ghilezan protopop.

Urmează să fie reorganizate despărțămintele din Comloșul Mare, Vinga, Recaș, Gătaia, Deța și Peciul Nou.

In Severin avem despărțăminte organizate la:

1. Lugoj preș. D-I Dr. A. Peteanu;
2. Caransebeș preș. D-I Dr. C. Corneanu;
3. Făget preș. P. O. D. Protopop Sebastian Olariu;
4. Birchiș preș. P. O. D. Protopop Tr. Cibian;
5. Balinț preș. P. O. D. Protopop Ioan Trifu;
6. Sacul preș. D-I Vasile Socieneanțul preot;
7. Teregova preș. D-I Dr. Gh. Ionescu notar public;
8. Orșova preș. D-I Traian Țăranu.

In Caraș despărțăminte la:

1. Oravița preș. D-I Prof. I. Rusmir;
2. Bozovici preș. D-I Al. Boldescu judecător;
3. Bocșa Montană preș. D-I Dr. Cornel Dăneț;
4. Moldova Nouă preș. D-I P. O. D. Protopop I. Oravițan;
5. Reșița preș. D-I Dr. C. Roșu;
6. Sasea Montană preș. Gh. Târbu preot.

Prin urmare avem 21 de despărțăminte organizate și rămân încă 6 de reorganizat. La rândul lor despărțămintele au procedat la organizarea și reorganizarea cercurilor culturale sătești. După rapoartele primite această operațiune este în curs de desfășurare așa că în raportul anului viitor vom fi în măsură a prezenta rezultate deosebit de frumoase.

C. Comitetul și-a dat seama că Regionala Bănățeană a Astei nu poate să nu recunoască existența și activitatea desfășurată de alte Asociații din Banat. De aceea a stabilit o colaborare armonioasă cu Institutul Social Banat-Crișana, Casele naționale, Asociația corurilor și fanfarelor, Șoimii României și Reuniunea femeilor române din Timișoara. Timpul a fost prea scurt pentru ca să arătăm acum din rezultatele acestei colaborări însă în scurtă vreme ele se vor evidenția, fiindcă dorința tuturor este de a se munci.

D. In ceea ce privește crearea unui organ de publicitate al Regionalei, Comitetul a ajuns la deplină înțelegere cu D-l Dr. Aurel Cosma, care ne-a donat revista „Luceafărul” fapt pentru care îi mulțumim și pe această cale. Revista a trecut în proprietatea Regionalei Bănățene a Astrei și a și apărut sub direcția ei. Comitetul a hotărât ca „Luceafărul” să fie o revistă de cultură generală, cu considerare în primul rând la problemele culturale și de creație ce privesc mai ales această regiune. In felul acesta Comitetul speră să creeze, și pentru Banat, o revistă care să reprezinte sinteza eforturilor de aci în cadrele culturii românești.

E. Desigur o parte absolut indispensabilă pentru siguranța și temeinicia acțiunii noastre o formează mijloacele materiale. Pentru aceasta Comitetul este ajutat cu largă bunăvoință de către conducătorii județului Timiș-Torontal și ai Municipiului Timișoara, cărora, aci, suntem datori a le exprima cele mai vii mulțumiri.

Dela celelalte județe și orașe n'am primit până acum nici un fel de ajutor, însă speranța noastră este că, mai curând sau mai târziu, se va arăta sollicitudinea de care avem nevoie pentru acțiunea mare la care ne-am angajat prin constituirea Regionalei Bănățene a Astrei.

Președinte: Secretar:

(ss) *Sabin Evițian.*

(ss) *Traian Topliceanu.*

„LUCEAFĂRUL“

REVISTA REGIONALEI BĂNĂȚENE A ASTREI
Apare lunar, sub direcția unui comitet de redacție.

CUPRINSUL:

	Pag.
<i>Sabin Evuțianu:</i>	Ne cheamă Banatul 1
<i>Grig. Bugarin:</i>	Poezii 3
<i>Romul Fabian:</i>	Poezii 4
<i>Alma Cornea-Ionescu:</i>	Tiberiu Brediceanu 5
<i>Nicolae Jucu:</i>	Străjeria și necesitatea colaborării „Astrei-Bănățene“ cu dânsa . . . 18
<i>Dr. C. Groșorean:</i>	Coordonarea acțiunilor culturale . . . 29
<i>Traian Topliceanu:</i>	Cel dintâi pedagog român este un bănățean 33
<i>Simion Duma:</i>	Florile își împlinesc menirea (Schiță) 43
<i>Cronica literară:</i>	„Suflet nou“, Rev. de Filosofie, Hotarul (T. T.) 45
<i>Cronica muzicală:</i>	„Un capitol de educație muzicală“ de G. Breazul (Dr. N. Ursu) . . . 47
<i>Partea oficială:</i>	Raportul General al Regionalei Bănățene a Astrei 50

REDACTIONALE:

Această revistă este continuarea, sub direcția Astei-Bănățene, a revistei apărute până la Nr. 5-6, anul III. (Mai—Iunie 1937) sub direcția D-lui Dr. *A. Cosma jr.*

Articolele se vor publica numai
cu avizul secțiilor respective.

ABONAMENTE:

Pentru particulari	150	Lei
Pentru cercuri culturale și școli primare	150	„
Pentru desparțăminte și școli secundare	300	„
Autorități, instituții	500	„
Abonament de sprijin	1000	„
Un exemplar	15	„

Toate restanțele de abonamente se vor trimite Regionalei Bănățene a Astei-Timișoara

Adresa: Redacției și Administrației:

Timișoara I., Bulev. C. Diaconovici-Loga No. 1.